

HANDLEIDING VOOR HET AANVRAGEN, ADVISEREN EN VERLENEN VAN VERGUNNINGEN IN FUNCTIE VAN DE DOELSTELLINGEN VAN DE EUROPESE KADERRICHTLIJN WATER

DOCUMENTBESCHRIJVING

Titel

Handleiding voor het aanvragen, adviseren en verlenen van vergunningen in functie van de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water

Inhoud

De handleiding maakt initiatiefnemers, adviserende instanties en vergunningverleners wegwijs in de verschillende verplichtingen van het waterbeleid die een rol spelen in het toestaan van vergunningen of beslissingen over plannen en programma's.

Wijze van refereren

Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (2019), Handleiding voor het aanvragen, adviseren en verlenen van vergunningen in functie van de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water

Verantwoordelijke uitgever

Bernard De Potter

Vragen in verband met dit rapport

Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid

Secretariaat

Dokter De Moorstraat 24-26

9300 Aalst

Tel: 053 72 65 07

ciw_sec@vmm.be

SAMENVATTING

Deze handleiding maakt initiatiefnemers, adviserende instanties en vergunningverleners wegwijs in hoe de bepalingen uit de Europese Kaderrichtlijn Water en het Decreet Integraal Waterbeleid een rol spelen in de voorbereiding van projecten en bij de vergunningverlening. Het onderzoek naar de effecten en de beoordeling ervan komt kort aan bod. Er wordt uitgebreid ingegaan over hoe afwijkingen kunnen onderbouwd worden en initiatiefnemers, adviserende instanties en vergunningverleners vinden een hoofdstuk op hun maat. Ook wordt aandacht besteed aan de verbanden met het natuurbeleid en de passende beoordeling als informatiebron.

INHOUD

1	Inleiding	7
2	Leeswijzer	8
3	Begrippen uit het integraal waterbeleid	9
4	Het Wezer-arrest en de gevolgen voor vergunningen	12
4.1	Het Wezer-arrest	12
4.2	Gevolgen voor vergunningen	12
5	Het beoordelen van effecten op water bij vergunningsaanvragen	15
5.1	Watertoets	15
5.2	Andere adviezen inzake water	16
6	In de praktijk	17
7	Aanpak onderzoek naar effecten op de toestand van waterlichamen	19
7.1	Studiegebied	19
7.2	Effecten op de toestand van oppervlaktewater	19
7.3	Effecten op de toestand van grondwater	20
8	Richtlijnen voor de onderbouwing van afwijkingen	21
8.1	Valt het project onder het toepassingsgebied?	21
8.1.1	Groot maatschappelijk belang	24
8.1.2	Bescherming tegen overstroming van vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden	24
8.1.3	Relevante activiteiten voor het bereiken van de overstromingsrisicobeheerdoelstellingen	25
8.2	Voldoet een aanvraag aan de voorwaarden voor een afwijking	26
8.2.1	Alle haalbare stappen en maatregelen worden genomen	28
8.2.2	Het doel kan niet bereikt worden met voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen omwille van technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten	29
8.3	Gebruik milieueffectenrapportage bij onderbouwing afwijkingen	31
9	Aanpak voor initiatiefnemers	32
10	Aanpak voor adviserende instanties	33
11	Aanpak voor vergunningverleners	34
11.1	Onderzoek naar de ontvankelijkheid en volledigheid	34
11.2	Advies bij de watertoets	34
11.3	Richtlijnen voor de watertoets	35
11.4	Passende beoordeling als informatiebron	35
11.5	Aanpak bij afwijkingen	36
11.6	Waterparagraaf	37
12	Aanpak voor plannen en programma's	38
12.1	Welke plannen of programma's?	38
12.2	Doel van het onderzoek naar de effecten	38

12.3	Aanpak van het onderzoek naar de effecten	39
12.3.1	Hoe moeten de effecten onderzocht worden?	39
12.3.2	Wie onderzoekt de effecten?	40
12.4	Beslissing over plan of programma	40
bijlage 1	Regelgeving.....	43
bijlage 2	Algemeen stappenplan voor beoordeling van de effecten op waterlichamen van projecten of activiteiten	44
bijlage 3	Fysische kenmerken van oppervlaktewaterlichamen	46
bijlage 4	Enkele belangrijke begrippen uit het natuurbeleid.....	48
bijlage 5	Watergebonden Europees beschermde habitats.....	49
bijlage 6	Watergerelateerde effectgroepen voor de passende beoordeling	51
bijlage 7	Rapportering in de stroomgebiedbeheerplannen.....	52
bijlage 8	Meer weten?	53

LIJST VAN TABELLEN

tabel 1: invloed van beschikbare informatie op de voorspelling van de effecten van plannen en programma's	40
---	----

LIJST VAN FIGUREN

figuur 1: voorbeeld van indeling in oppervlaktewaterlichamen	10
figuur 2: biologische kwaliteitselementen en de toestandsklassen.....	11
figuur 3: voorbeeld van een achteruitgang van de toestand van oppervlaktewater.....	13
figuur 4: invloed van de Kaderrichtlijn Water op de vergunningen	14
figuur 5: voorbereiding van een vergunningsaanvraag.....	18
figuur 6: toepassingsgebied afwijking volgens art. 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid.....	23
figuur 7: voorwaarden voor een afwijking volgens art. 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid.....	27

1 INLEIDING

De Europese Kaderrichtlijn Water¹ en het Decreet Integraal Waterbeleid² zetten de krijtlijnen uit van het waterbeleid in Europa en Vlaanderen met als doel de toestand van het oppervlaktewater en grondwater te verbeteren of, als de toestand goed of zeer goed is, te behouden.

Sinds de goedkeuring van de Kaderrichtlijn Water in 2000 werden verschillende Europese leidraden en richtsnoeren uitgewerkt die de lidstaten en belanghebbenden moeten helpen bij de toepassing van de Europese regelgeving in de praktijk. Soms wordt dit aangescherpt door Europese rechtspraak die bepaalde aspecten verduidelijkt. Dit is ook het geval met het zogenaamde Wezer-arrest³ waarmee het Europees Hof van Justitie in 2015 een uitspraak deed over de vergunbaarheid van projecten.

Deze handleiding moet initiatiefnemers, adviserende instanties en vergunningverleners wegwijs maken in de verplichtingen die volgen uit de regelgeving en rechtspraak en geeft een aantal aandachtspunten of handvaten mee voor de afhandeling van vergunningen.

Dit document is niet bindend. Het is opgesteld in de schoot van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid op basis van de op 22 maart 2019 geldende regelgeving, Europese leidraden⁴ of wat gezien wordt als goede praktijken. Wetenschappelijke inzichten en regelgeving kunnen echter steeds wijzigen. Het gebruik van deze handleiding bij het aanvragen, adviseren of verlenen van vergunningen wordt niet verplicht door de regelgeving.

---

¹ Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

² Decreet van 18/07/2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018.

³ Arrest van het Hof (Grote kamer) van 1 juli 2015 in zaak C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland eV tegen Bundesrepublik Deutschland - Verzoek van het Bundesverwaltungsgericht om een prejudiciële beslissing.

⁴ Guidance document on exemptions to the environmental objectives (https://circabc.europa.eu/sd/a/2a3ec00a-d0e6-405f-bf66-60e212555db1/Guidance_documentN%C2%B020_Mars09.pdf)

⁵ Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7) (https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CIS_Guidance_Article_4_7_FINAL.PDF)

2 LEESWIJZER

Deze handleiding richt zich tot initiatiefnemers van projecten of activiteiten, adviserende instanties bij de vergunningsprocedure en vergunningverleners. Zij wil hen wegwijs maken in de rol die de Europese Kaderrichtlijn Water speelt bij het aanvragen en het verlenen van vergunningen, of bij de goedkeuring van plannen of programma's.

Deze handleiding bestaat uit een hoofdtekst en bijlagen. De hoofdtekst bevat de essentie, de bijlagen verschaffen meer informatie over wat in de hoofdtekst aan bod komt.

De hoofdtekst zelf is als volgt gestructureerd. Voor een goed begrip van de tekst wordt eerst een kort overzicht gegeven van de belangrijkste begrippen uit het integraal waterbeleid (**hoofdstuk 3**). Aansluitend daarop wordt kort iets verteld over het Wezer-arrest (**hoofdstuk 4**) en de watertoets (**hoofdstuk 5**) omdat zij van belang zijn bij de beslissing over een vergunningsaanvraag, plan of programma. Vervolgens wordt kort uitgelegd hoe in de praktijk wordt omgegaan met de bepalingen van de Kaderrichtlijn Water en het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid (**hoofdstuk 6**). In de volgende hoofdstukken wordt uitgelegd hoe het onderzoek naar de effecten op waterlichamen is opgevat (**hoofdstuk 7**) en hoe afwijkingen moeten onderbouwd worden (**hoofdstuk 8**). Dit wordt gevolgd door een specifieke beschrijving van de aanpak voor initiatiefnemers (**hoofdstuk 9**), adviserende instanties (**hoofdstuk 10**) en vergunningverleners (**hoofdstuk 11**). Als laatste wordt ook een hoofdstuk gewijd aan de aanpak voor plannen en programma's (**hoofdstuk 12**).

Omwille van de leesbaarheid en het gebruiksgemak zijn citaten uit de regelgeving tot het minimum beperkt. De volledige naam van richtlijnen, decreten en besluiten zijn bij een eerste verwijzing in voetnoten weergegeven en in **bijlage 1** wordt een overzicht gegeven van de meest relevante regelgeving.

3 BEGRIPPEN UIT HET INTEGRAAL WATERBELEID

In deze handleiding worden een aantal begrippen gehanteerd die behoren tot het jargon van het waterbeleid, maar niet door iedereen dagelijks gebruikt worden. Voor een goed begrip van de tekst en de context, worden ze hier verduidelijkt. Meer informatie is te vinden op www.integraalwaterbeleid.be.

De Kaderrichtlijn Water en de uitvoering ervan

De Europese Kaderrichtlijn Water⁶ vormt de basis voor het integraal waterbeleid in Vlaanderen⁷. Deze richtlijn stelt het bereiken en behouden van een **goede toestand** van grond- en oppervlaktewaterlichamen voorop. Een verslechtering, of **achteruitgang** van de toestand moet worden vermeden.

Om de zes jaar worden **stroomgebiedbeheerplannen** met een **maatregelenprogramma** opgesteld die er mee voor moeten zorgen dat de doelstellingen voor water worden bereikt (het bereiken én behouden van een goede toestand van de waterlichamen). De voortgang wordt jaarlijks gerapporteerd in de **wateruitvoeringsprogramma's**.

Waterlichamen

Een **oppervlaktewaterlichaam** wordt omschreven als een onderscheiden oppervlaktewater van aanzienlijke omvang zoals een meer, een waterbekken, een stroom, een rivier, een kanaal en een deel van een stroom, rivier of kanaal, een overgangswater of een strook kustwater. Oppervlaktewaterlichamen zijn homogeen van aard en hun lengte varieert van enkele honderden meters tot enkele tientallen kilometers.

De **Vlaamse oppervlaktewaterlichamen** worden door de Vlaamse overheid beheerd. De **lokale oppervlaktewaterlichamen** worden beheerd door een provincie, gemeente, polder of watering. De **lokale waterlichamen van 1ste orde** hebben een afstroomgebied dat groter is dan 10 km². Bij de **lokale waterlichamen van 2de orde** is dat kleiner. Daarnaast zijn er ook niet-gecategoriseerde waterlopen, vaak grachten.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen **natuurlijke, sterk veranderde** en **kunstmatige oppervlaktewaterlichamen**. **Kunstmatige oppervlaktewaterlichamen** zijn door menselijke activiteiten tot stand gekomen. **Sterk veranderde oppervlaktewaterlichamen** zijn van oorsprong natuurlijk, maar door menselijke activiteiten zijn ze fysische wezenlijk veranderd. **Natuurlijke oppervlaktewaterlichamen** worden ingedeeld in rivieren, meren, kustwateren of overgangswateren (de zogenaamde **categorieën**).

Elke **categorie** wordt ingedeeld in **types** (bijvoorbeeld grote rivier, kleine beek, ionenrijk, alkalisch meer,...). De kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen worden ingedeeld volgens het type van natuurlijke oppervlaktewater dat er het meeste bij aansluit (zo worden de Antwerpse havendokken en Schelde-Rijnverbinding aangeduid als een zeer "licht brak meer" en het Albertkanaal als een "grote rivier").

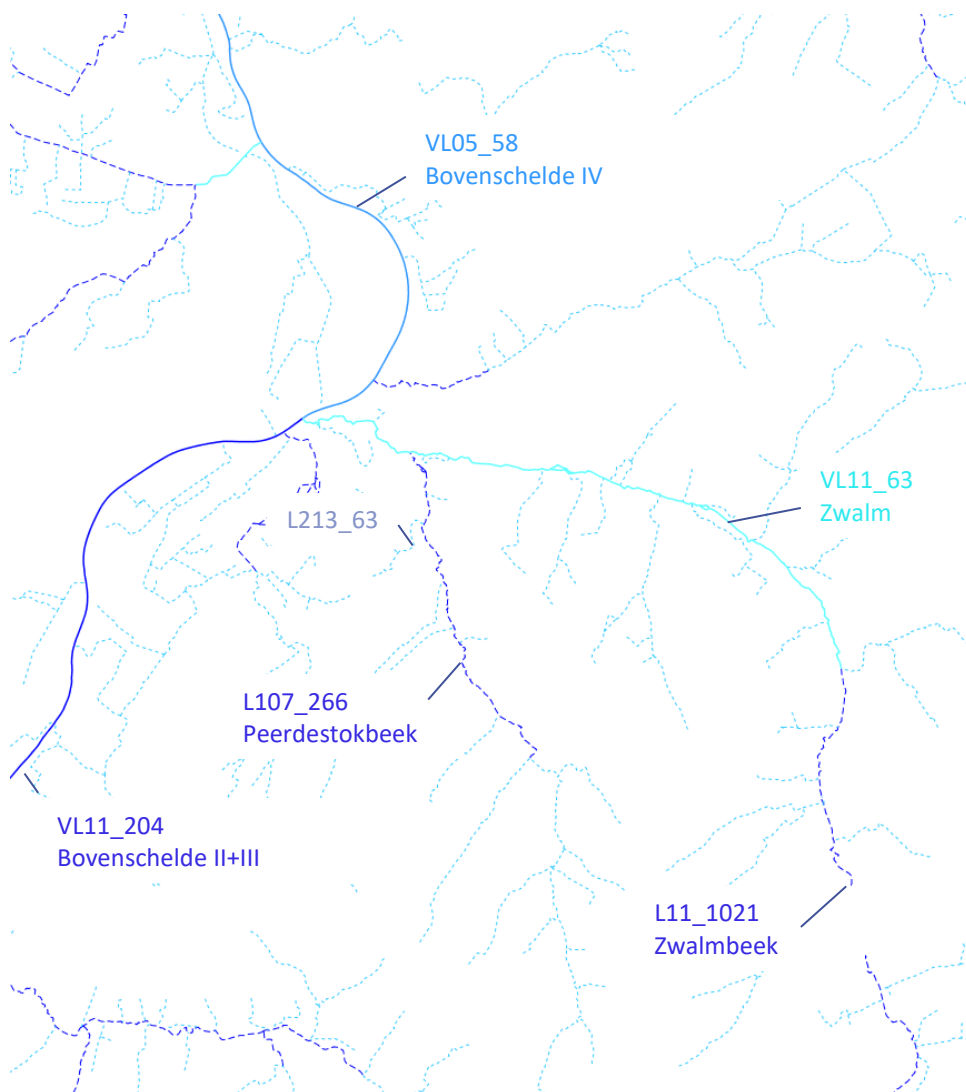
Ook grondwater wordt ingedeeld in waterlichamen. Een **grondwaterlichaam** is een afzonderlijke grondwatermassa in één of meer watervoerende lagen.

---

⁶ Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

⁷ Decreet van 18/07/2003 betreffende het integraal waterbeleid.

figuur 1: voorbeeld van indeling in oppervlaktewaterlichamen

Toestand en kwaliteitselementen

De **toestand van oppervlaktewaterlichamen** wordt beschreven door middel van de **ecologische toestand of het ecologisch potentieel** en de **chemische toestand**. Aan elk type van natuurlijke waterlichamen zijn **doelstellingen voor een goede ecologische toestand** gekoppeld. Bij de kunstmatige en sterk veranderde oppervlaktewaterlichamen is **een goed ecologisch potentieel** als doelstelling vooropgesteld.

De **ecologische toestand** of het **ecologisch potentieel** wordt voor oppervlaktewater beschreven aan de hand van zogenaamde **kwaliteitselementen**, die onderverdeeld worden in **biologische, hydromorfologische** en **fysisch-chemische elementen**. Daarnaast zijn er per oppervlaktewaterlichaam ook **specifiek verontreinigende stoffen** aangeduid die mee de ecologische toestand of het ecologisch potentieel bepalen.

De kwaliteitselementen die de ecologische toestand bepalen worden ingedeeld in **kwaliteitsklassen** (zeer goed – goed – matig – ontoereikend – slecht), waarbij voor de biologische kwaliteitselementen geldt dat de slechtste score de toestand bepaalt (het zogenaamde “one out all out”-principe). Bij het

bepalen van het ecologisch potentieel wordt rekening gehouden met de onnatuurlijke kenmerken van het kunstmatige of sterk veranderde waterlichaam, wat kan betekenen dat de doelstellingen voor sommige kwaliteitselementen verschillen van de doelstellingen voor een goede ecologische toestand van het overeenkomende natuurlijke type.

De **chemische toestand** wordt bepaald aan de hand van de concentratie van de **prioritaire stoffen**. De milieukwaliteitsnormen voor deze stoffen zijn in de gehele Europese Unie gelijk. De chemische toestand is ofwel “goed” ofwel “niet goed”.

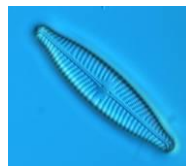
De **toestand van grondwater** wordt bepaald door de **chemische** en **kwantitatieve toestand**. De toestand van grondwaterlichamen is ofwel “goed” ofwel “ontoereikend”, en ook hier geldt dat de slechtste beoordeling doorweegt in het eindresultaat.

Merk op dat de goede toestand van grondwater ook mee bepaald wordt door het ermee verbonden oppervlaktewater en de **grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen**. Hypothekeren van het bereiken van de milieudoelstellingen van die oppervlaktewaterlichamen of toebrengen van significante schade aan terrestrische ecosystemen die rechtstreeks van het grondwater afhankelijk zijn, kan ook voor een achteruitgang van een grondwaterlichaam zorgen.

figuur 2: biologische kwaliteitselementen en de toestandsklassen

fytoplankton

fytobenthos

macrofyten

macro-
invertebraten

vissen

Toestandsklasse
Zeer goed
Goed
Matig
Ontoereikend
slecht

Achteruitgang

Er is sprake van een achteruitgang van zodra de **toestand van ten minste een van de kwaliteitselementen een klasse achteruitgaat**, zelfs als die achteruitgang niet tot gevolg heeft dat het oppervlaktewaterlichaam in het algemeen wordt ingedeeld in een lagere klasse. Indien het betreffende kwaliteitselement zich reeds in de laagste klasse bevindt, vormt iedere achteruitgang van dat element een „achteruitgang van de toestand”⁸.

⁸ Arrest van het Hof (Grote kamer) van 1 juli 2015 in zaak C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland eV tegen Bundesrepublik Deutschland - Verzoek van het Bundesverwaltungsgericht om een prejudiciële beslissing.

4 HET WEZER-ARREST EN DE GEVOLGEN VOOR VERGUNNINGEN

4.1 Het Wezer-arrest

Op 1 juli 2015 sprak het Europees Hof van Justitie een arrest uit als antwoord op een aantal vragen van een Duits gerechtshof dat zich moest uitspreken over een zaak met betrekking tot het uitbreiden van de vaargeul in de Wezer. Het zogenaamde Wezer-arrest⁹ geeft een definitie van het begrip “achteruitgang” en is bepalend voor de verlening van vergunningen voor projecten die mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de toestand van waterlichamen.

Het arrest luidt als volgt:

“1) Artikel 4, lid 1, onder a), i) tot en met iii), van richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten, behoudens indien een afwijking wordt toegestaan, hun goedkeuring voor een project moeten weigeren wanneer dat project een achteruitgang van de toestand van een oppervlaktewaterlichaam kan teweegbrengen of het bereiken van een goede toestand van het oppervlaktewater respectievelijk een goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand van dat water op het volgens die richtlijn relevante tijdstip in gevaar brengt.

2) Het begrip „achteruitgang van de toestand” van een oppervlaktewaterlichaam in artikel 4, lid 1, onder a), i), van richtlijn 2000/60 moet aldus worden uitgelegd dat sprake is van achteruitgang zodra de toestand van ten minste een van de kwaliteitselementen als bedoeld in bijlage V bij die richtlijn een klasse achteruitgaat, zelfs als die achteruitgang niet tot gevolg heeft dat het oppervlaktewaterlichaam in het algemeen wordt ingedeeld in een lagere klasse. Indien het betreffende kwaliteitselement als bedoeld in deze bijlage zich reeds in de laagste klasse bevindt, vormt iedere achteruitgang van dat element evenwel een „achteruitgang van de toestand” van een oppervlaktewaterlichaam in de zin van dat artikel 4, lid 1, onder a), i).”

4.2 Gevolgen voor vergunningen

De verwijzing in het arrest naar de kwaliteitselementen in de definitie van een achteruitgang betreft enkel de ecologische toestand of het ecologisch potentieel, maar de redenering kan worden doorgetrokken naar de chemische toestand van oppervlaktewater en de toestand van grondwater¹⁰. Voor de chemische toestand komt dit overeen met een verschuiving van “goed” naar “niet goed” of een verdere verslechtering als het reeds niet goed is. Voor grondwaterlichamen kan een achteruitgang dan gezien worden als een omslag van “goed” naar “ontoereikend” of als het grondwaterlichaam zich reeds in een ontoereikende toestand bevindt, een verdere verslechtering van de toestand en bijgevolg een belemmering van het bereiken van de vastgestelde doelstellingen, nl. de goede toestand.

Dit wordt in onderstaande figuren geïllustreerd.

---

⁹ Arrest van het Hof (Grote kamer) van 1 juli 2015 in zaak C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland eV tegen Bundesrepublik Deutschland - Verzoek van het Bundesverwaltungsgericht om een prejudiciële beslissing.

¹⁰ Dit komt overeen met wat in de Europese leidraad staat (Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7) (https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CIS_Guidance_Article_4_7_FINAL.PDF))

figuur 3: voorbeeld van een achteruitgang van de toestand van oppervlaktewater

	Biologische kwaliteitselementen				
	fytoplankton	fytobenthos	macrofyten	macro-invertebraten	vissen
Huidige indeling	matig	goed	slecht	ontoereikend	ontoereikend
Voorspelling effect ingreep	matig	goed	slecht	ontoereikend	slecht

Op basis van dit arrest kunnen dus **geen vergunningen** worden verleend voor projecten of activiteiten die een **achteruitgang van de toestand van een waterlichaam veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van dat waterlichaam in gevaar brengen**.

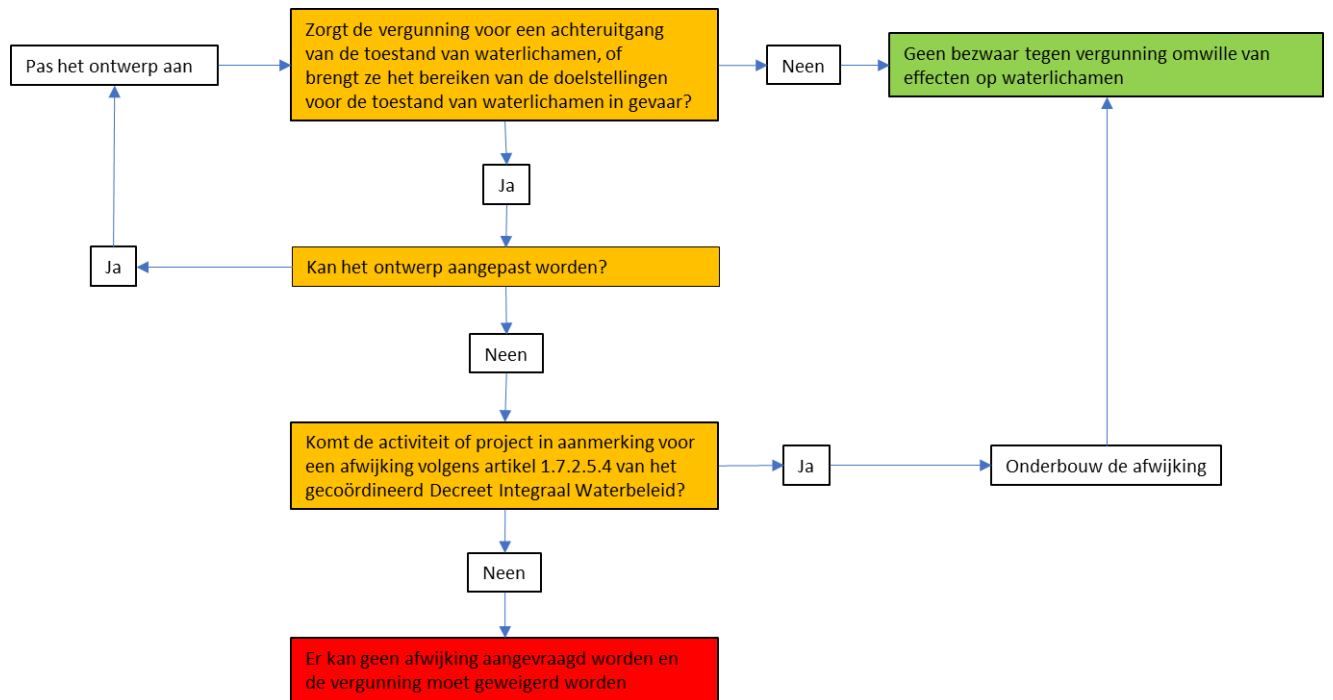
De negatieve gevolgen van een project moeten doorwerken op het **hele waterlichaam** en **blijvend** zijn, maar ook als **ermee verbonden waterlichamen** (grondwater én oppervlaktewater) blijvende schade ondervinden mag een vergunning niet verleend worden.

Onder bepaalde voorwaarden zijn er uitzonderingen mogelijk en kan hier van worden afgeweken (beschreven in artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerde Decreet Integraal waterbeleid). **Afwijkingen** volgens artikel 1.7.2.5.4. moeten bij de vergunning aangevraagd worden en zijn **enkel mogelijk** voor projecten die **nieuwe veranderingen aanbrengen in de fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam of zorgen voor indirecte wijzigingen in de grondwaterstand**¹¹. In hoofdstuk 8 wordt hier dieper op ingegaan.

Het is belangrijk mee te geven dat in deze handleiding voornamelijk gesproken wordt over afwijkingen zoals bedoeld in de Kaderrichtlijn Water (artikel 4.7) en omgezet in het Decreet Integraal Waterbeleid (artikel 1.7.2.5.4.). In andere regelgeving zoals bijv. VLAREM of het Natuurdecreet worden ook afwijkingen voorzien, maar volgens eigen regels en procedures. Onderstaand schema geeft aan hoe rekening gehouden wordt met de Kaderrichtlijn Water in de vergunningverlening.

¹¹ Er wordt echter onderzocht of ook directe wijzigingen in de grondwaterstand in aanmerking kunnen komen voor een afwijking. De regelgeving wordt mogelijk aangepast.

figuur 4: invloed van de Kaderrichtlijn Water op de vergunningen

5 HET BEOORDELEN VAN EFFECTEN OP WATER BIJ VERGUNNINGSAANVRAGEN

(Omgevings)vergunningen worden niet zomaar toegekend. De effecten die een project teweegbrengt op de omgeving moeten grondig in kaart worden gebracht en worden beoordeeld door de verschillende adviesinstanties.

5.1 Watertoets

Via het Decreet Integraal Waterbeleid werd de **watertoets** in 2003 in het leven geroepen. De watertoets is een instrument dat ervoor moet zorgen dat projecten, plannen en programma's geen schadelijke effecten op het watersysteem teweegbrengen. Het gaat zowel om effecten op de kwantiteit als kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater, maar ook op de structuurkwaliteit van waterlopen en de aanwezigheid van watergebonden natuur. In de vergunningverlening speelt de **watertoets** dus een belangrijke rol. Het Decreet Integraal Waterbeleid bepaalt immers dat geen schadelijke effecten op het watersysteem mogen ontstaan of dat ze zo veel mogelijk moeten worden beperkt door bij het goedkeuren van vergunningen of plannen of programma's.

De watertoets is vooral gekend als instrument dat wordt ingezet in het kader van beheer van de waterhuishouding zoals bevordering van infiltratie, tegengaan van wateroverlast etc.. Het toepassingsgebied is echter ruimer dan dat en de watertoets wordt ook ingezet ter bevordering van de waterkwaliteit of structuurkwaliteit van waterlopen of bescherming van grondwatervoorraden. Sinds het Wezer-arrest (2015) is de scope van de watertoets ruimer geworden. Niet alleen lokale effecten moeten worden onderzocht. Er moet ook bekeken worden wat de effecten zijn op grotere schaal, de schaal van een waterlichaam. In de watertoets zal worden vastgesteld of het aangevraagde project of activiteit aanleiding zal geven tot een achteruitgang van de toestand van waterlichamen of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen in gevaar zal brengen.

De instantie die beslist over de vergunning of het plan of programma voert de watertoets uit, maar kan (of moet) daarbij advies inwinnen. Het decreet en het Watertoetsbesluit¹² bepalen voor welke vergunningen, en plannen en programma's een watertoets moet worden uitgevoerd en bepalen wie advies moet uitbrengen (zie ook hoofdstuk 9 en 10).

De resultaten van de watertoets worden opgenomen als de zogenaamde **waterparagraaf** in de vergunning (zie ook punt 11.6).

---

¹² Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de [adviesinstanties (verv. BVR 12 december 2014, art. 1, l: 22 januari 2015)] en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid.

5.2 Andere adviezen inzake water

Voor de ingedeelde inrichtingen wordt een advies gegeven met betrekking tot de lozingen en de effecten op grondwater conform de bepalingen van het Omgevingsvergunningendecreet¹³ en het uitvoeringsbesluit¹⁴ geadviseerd door instanties zoals de VMM en de Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en Projecten van het departement Omgeving en in sommige gevallen ook door het ANB. De impact op de waterkwaliteit en voor grondwater ook kwantiteit komt dan hierin aan bod.

---

¹³ Decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.

¹⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.

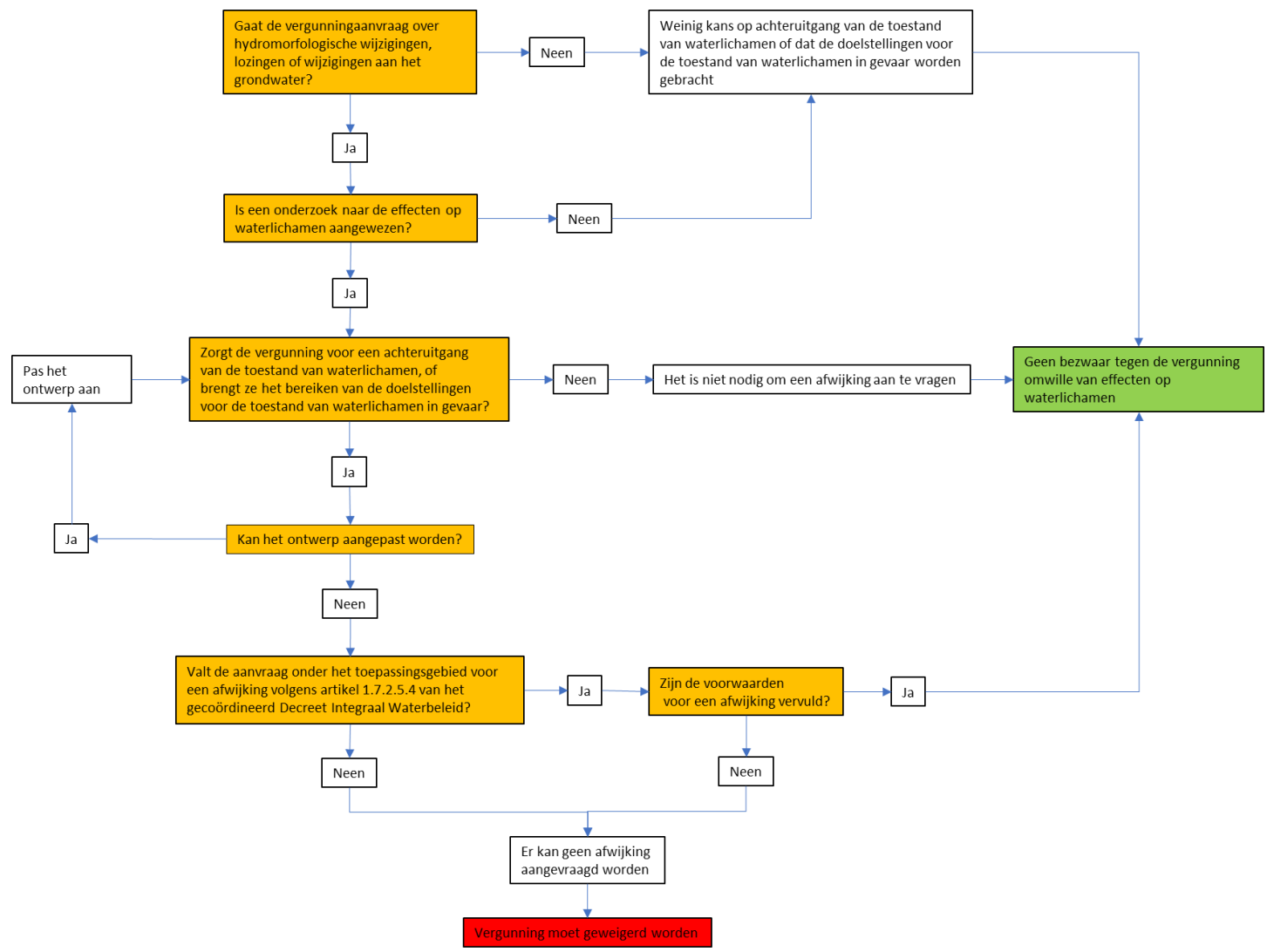
6 IN DE PRAKTIJK

Projecten en activiteiten die een achteruitgang van de toestand van een of meerdere waterlichamen veroorzaken of de doelstellingen voor de toestand van een of meerdere waterlichamen in gevaar brengen mogen in principe niet vergund worden. Verwacht wordt dat het gros van de vergunningsaanvragen geen problemen zullen geven. Bij **werken aan en rond water (hydromorfologische wijzigingen), lozingen of wijzigingen aan het grondwater** moet wel aandacht besteed worden aan de effecten op de toestand van waterlichamen. Dit wil niet zeggen dat elk project of activiteit aan een uitgebreid en diepgaand onderzoek moet worden onderworpen. Verschillende zaken spelen daarbij een rol zoals **de aard, omvang en plaats van het project of de activiteit, het beoogde effect van een project of activiteit en de verenigbaarheid met het maatregelenprogramma van de stroomgebiedbeheerplannen.**

In deze handleiding wordt vooral de nadruk gelegd op de effecten op de toestand van waterlichamen. Het is belangrijk te beseffen dat effecten met een kleinere draagwijdte daarnaast nog steeds in rekening zullen worden gebracht. Ook zij worden beoordeeld in de adviezen in het kader van een vergunningsaanvraag en kunnen ook leiden tot het weigeren van een vergunning. In onderstaand schema wordt weergegeven welke weg voorgenomen activiteiten of projecten kunnen afleggen en welke vragen die in de voorbereiding van een vergunningaanvraag moeten gesteld worden m.b.t. de effecten op de toestand van waterlichamen. Hoe het onderzoek naar de effecten moet verlopen en hoe afwijkingen onderbouwd worden, is uitgewerkt in de volgende hoofdstukken.

Verwacht wordt dat een uitgebreid onderzoek naar de effecten enkel nodig zal zijn voor projecten of activiteiten waarvoor een project-MER wordt opgemaakt of een ontheffing van de m.e.r.-plicht wordt gevraagd. Niettemin geldt voor de andere aanvragen dat er geen schadelijke effecten mogen optreden als gevolg van het project of de activiteit, noch lokaal, noch op het gehele waterlichaam. Dit zal bevestigd moeten worden in de watertoets die door de vergunningverlener wordt uitgevoerd. De vergunningaanvrager levert hiervoor de informatie aan.

figuur 5: voorbereiding van een vergunningsaanvraag

7 AANPAK ONDERZOEK NAAR EFFECTEN OP DE TOESTAND VAN WATERLICHAMEN

In wat volgt zal kort worden uitgelegd hoe het onderzoek naar de effecten op waterlichamen dient aangepakt te worden door de vergunningaanvrager. Meer informatie is terug te vinden in “Tussentijdse richtlijnen voor de beoordeling van effecten op de toestand van waterlichamen”¹⁵. Het is belangrijk te vermelden dat het niet betekent dat lokale effecten geen rol meer spelen in de milieueffectenrapportage of watertoets. De effecten op de toestand van het hele waterlichaam zijn doorslaggevend bij het verlenen van de vergunning, maar lokaal kunnen ook ernstige effecten ontstaan waar ook rekening mee moet gehouden worden bij de beoordeling van de aanvraag en vergunning.

In het onderzoek naar de effecten kunnen 2 stappen worden onderscheiden. In stap 1 wordt aan de hand van een aantal criteria en indicatieve vuistregels nagegaan of verder onderzoek nodig is (toets voor verder onderzoek). Stap 2 is dan een uitgebreid onderzoek naar de effecten op de verschillende kwaliteitselementen van de waterlichamen indien stap 1 dit aangeeft. Bijlage 2 bevat een schematisch overzicht van de te doorlopen stappen bij de beoordeling van de effecten op waterlichamen van projecten of activiteiten.

In eerste instantie zal de beoordeling gebeuren via **expert judgement**. Indien daarbij een negatief effect (= achteruitgang van de toestand van waterlichamen of belemmering van bereiken doelstellingen voor de toestand van de waterlichamen) wordt vermoed, is het aangewezen verder onderzoek te doen (bvb. modellering, experimenten, uitgebreid terreinonderzoek,...). Hierbij wordt zoveel mogelijk gestreefd naar transparantie en vergelijkbaarheid met de beoordeling van de toestand in kader van de monitoring van de waterkwaliteit¹⁶. Dit gebeurt aan de hand van de deelmaatlaten en/of klassegrenzen en milieukwaliteitsnormen die vastgelegd zijn in de stroomgebiedbeheerplannen en in de regelgeving.

7.1 Studiegebied

Het studiegebied beslaat **alle waterlichamen waarvan de toestand mogelijk beïnvloed kan worden door het project of de activiteit**. Dat zijn de oppervlakte- en grondwaterlichamen waarop het project of de activiteit rechtstreeks ingrijpt en deze die er mee in verbinding staan als de mogelijke effecten zo ver reiken.

7.2 Effecten op de toestand van oppervlaktewater

Het onderzoek naar de effecten behelst zowel de chemische toestand als de ecologische toestand bij natuurlijke waterlichamen of het ecologisch potentieel bij kunstmatige of sterk veranderde waterlichamen. Het onderzoek gebeurt aan de hand van de parameters die die de toestand van oppervlaktewaterlichamen bepalen (de kwaliteitselementen en de prioritare stoffen). Daarnaast zijn

---

¹⁵ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/publicaties/tussentijdse-richtlijnen-onderzoek-effecten-toestand-waterlichamen>

¹⁶ Besluit van 26 april 2013 van de Vlaamse Regering tot vaststelling van het geactualiseerde monitoringprogramma van de watertoestand ter uitvoering van artikel 67 en 69 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid.

er ook parameters die niet in rekening worden gebracht voor de beoordeling van de toestand, maar wel een invloed hebben op deze elementen. Ze moeten eveneens onderzocht worden.

Enkel **blijvende effecten** worden als achteruitgang of een belemmering voor het bereiken van de doelstellingen beschouwd. Het kan wel zijn dat een achteruitgang waargenomen wordt bij monitoring indien er te weinig tijd is tussen de werken ter uitvoering van een project en de staalname. Bij de beoordeling wordt daarom ook best aangegeven welke tijdelijke effecten kunnen optreden.

7.3 Effecten op de toestand van grondwater

Voor grondwater moeten de effecten op de kwantitatieve en chemische toestand onderzocht worden. Dit gebeurt aan de hand van de elementen of parameters die gebruikt worden voor de beschrijving van de kwantitatieve en chemische toestand.

Net zoals bij oppervlaktewater worden enkel **blijvende effecten** als achteruitgang of een belemmering voor het bereiken van de doelstellingen beschouwd.

8 RICHTLIJNEN VOOR DE ONDERBOUWING VAN AFWIJKINGEN

Uit het Wezer-arrest blijkt dat projecten die een achteruitgang van de toestand van waterlichamen veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water voor de toestand van de waterlichamen in gevaar brengen, niet meer kunnen vergund worden, behoudens een afwijking. Het gaat om een afwijking in het kader van *'nieuwe veranderingen van fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam of wijziging in de stand van een grondwaterlichaam'*, overeenkomstig artikel 4.7 van de Kaderrichtlijn Water, omgezet in artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid. Dit artikel bepaalt het toepassingsgebied van afwijkingen en de voorwaarden die moeten vervuld zijn om ze te kunnen toestaan. In de onderbouwing van een afwijking **moet de initiatiefnemer aantonen dat een project onder het toepassingsgebied van de afwijkingen valt én dat de voorwaarden voor een afwijking vervuld zijn**. De afwijkingen moeten onderbouwd worden voor **alle waterlichamen waar bij uitvoering van het project een achteruitgang verwacht wordt of waar het bereiken van de doelstellingen in gevaar komt**. Het gaat enkel over projecten en activiteiten die ook na het nemen van milderende maatregelen die deel uitmaken van het project of de activiteit, of eventueel eerder genomen zijn, een achteruitgang van de toestand van waterlichamen veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen verhinderen. Als aanvragen niet onder het toepassingsgebied vallen, of als de voorwaarden niet zijn vervuld, kan geen afwijking worden toegestaan. Een onderbouwing is dan niet zinvol.

8.1 Valt het project onder het toepassingsgebied?

Overeenkomstig artikel 1.7.2.5.4. kan een afwijking enkel toegestaan worden indien er sprake is van **nieuwe veranderingen in de fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam of indirecte wijzigingen in de grondwaterstand**¹⁷ wegens:

- 1° activiteiten van groot maatschappelijk belang met betrekking tot de scheepvaart, havenfaciliteiten, openbare voorzieningen voor water, bestemd voor menselijke consumptie, of hernieuwbare energieopwekking;
- 2° de bescherming tegen overstroming van vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden;
- 3° relevante activiteiten voor het bereiken van de overstromingsrisicobeheerdoelstellingen.

In wat volgt wordt aangegeven hoe kan aangetoond worden dat een project in aanmerking komt voor een afwijking. De documenten die dienen ter staving moeten bij de vergunningsaanvraag worden gevoegd ter onderbouwing van de aanvraag voor een afwijking.

Het gaat niet enkel over nieuwe activiteiten, **ook aanpassingen aan bestaande activiteiten of infrastructuur** kunnen in beschouwing genomen worden als zij zorgen voor een achteruitgang van de toestand van waterlichamen of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen in gevaar brengen.

Of een project nieuwe veranderingen in de fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam veroorzaakt of zal zorgen voor (indirecte) wijzigingen in de grondwaterstand, zal blijken uit het

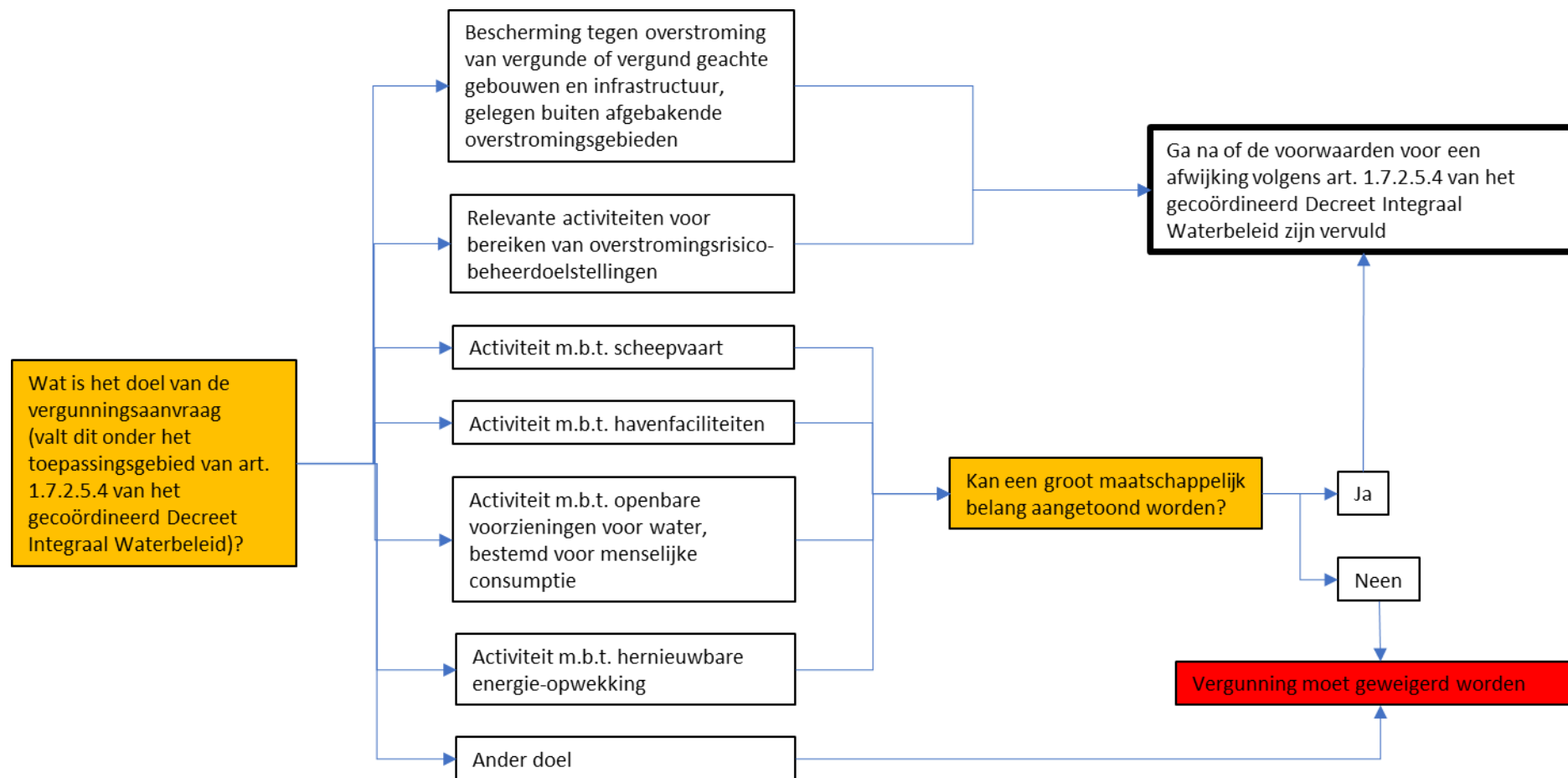
---

¹⁷ Er wordt echter onderzocht of ook directe wijzigingen in de grondwaterstand in aanmerking kunnen komen voor een afwijking.

ontwerp of uit de beoordeling van de effecten. In bijlage 3 wordt omschreven wat verstaan wordt onder de fysische kenmerken van een oppervlaktewaterlichaam.

Onderstaand schema geeft weer voor welke projecten en activiteiten een afwijking kan gevraagd worden. De verschillende gevallen worden verder in de tekst besproken.

figuur 6: toepassingsgebied afwijking volgens art. 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid

8.1.1 Groot maatschappelijk belang

Artikel 1.7.2.5.4. stelt dat activiteiten met betrekking tot scheepvaart, havenfaciliteiten, openbare voorzieningen voor water bestemd voor menselijke consumptie, of hernieuwbare energieopwekking enkel in aanmerking komen voor een afwijking indien ze van groot maatschappelijk belang zijn.

Algemeen wordt aangenomen dat ze aantoonbaar onontbeerlijk moeten zijn in het kader van onder meer één of meer van de hierna vermelde maatregelen, beleidsopties of activiteiten:

- a) maatregelen of beleidsopties die gericht zijn op de bescherming van voor het leven van de burger fundamentele waarden zoals gezondheid, veiligheid en milieu;
- b) fundamentele beleidsmaatregelen voor de staat en de samenleving;
- c) de uitvoering van economische of maatschappelijke activiteiten waardoor specifieke openbare dienstverplichtingen worden nagekomen.

Andere argumenten kunnen ook gelden, maar ze moeten wel aantonen dat er een hoger openbaar belang is dat het belang van het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen overtreft. Bij schadelijke effecten op de kwantitatieve toestand van grondwater kunnen geen andere redenen gebruikt worden (art. 2/1 van het Watertoetsbesluit).

Door telkens een vergelijking en afweging te maken van de situatie met of zonder uitvoering van het project kan het groot maatschappelijk belang van een project onderbouwd worden op vlak van een van voorgaande, of andere punten. Deze vergelijking gebeurt zowel in de ruimte als in de tijd. Bij milieuvoordelen spelen ook andere milieuaspecten dan de effecten op water een rol (bijvoorbeeld reductie van luchtvervuiling of emissie van broeikasgassen).

De gegevens kunnen afkomstig zijn uit een MER (als het bijvoorbeeld gaat over effecten op milieu) of andere studies die zijn gebeurd in de aanloop van de uitwerking van een project (bijvoorbeeld de maatschappelijke kosten-batenanalyse).

Elementen voor de onderbouwing voor een afwijking

Aantonen dat de activiteiten met betrekking tot de scheepvaart, havenfaciliteiten, openbare voorzieningen voor water, bestemd voor menselijke consumptie, of hernieuwbare energieopwekking

- gericht zijn op de bescherming van voor het leven van de burger fundamentele waarden zoals gezondheid, veiligheid en milieu, en/of
- fundamentele beleidsmaatregelen voor de staat en de samenleving tot uitvoering brengen, en/of
- zorgen voor het nakomen van specifieke openbare dienstverplichtingen, of
- omwille van andere redenen een hoger openbaar belang hebben dat het belang van het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen of behouden van de goede toestand voor waterlichamen overtreft (NB: deze optie is niet mogelijk bij wijzigingen aan de kwantitatieve toestand van grondwater).

Situatie zonder en met project vergelijken.

8.1.2 Bescherming tegen overstroming van vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden

Een afgebakend overstromingsgebied is volgens artikel 1.1.3. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid: *“overstromingsgebied dat met dat doel is afgebakend in een*

stroomgebiedbeheerplan, een wateruitvoeringsprogramma of door een beslissing van de Vlaamse Regering”, waarbij een overstromingsgebied wordt gedefinieerd als: “door bandijken, binnendijken, valleiranden of op andere wijze begrensd gebied dat op regelmatige tijdstippen al dan niet op gecontroleerde wijze overstroomt of kan overstromen en dat als dusdanig een waterbergende functie vervult of kan vervullen”.

Welke gebouwen of infrastructuur als “vergund geacht” beschouwd worden, is omschreven in artikel 4.2.14 van de Vlaamse Codex voor Ruimtelijke Ordening. In de regel gaat het om constructies waarvan kan aangetoond worden dat ze gebouwd werden vóór 22 april 1962 of in de periode vanaf 22 april 1962 tot de eerste inwerkingtreding van het gewestplan waarbinnen zij gelegen zijn.

Indien een afwijking wordt gevraagd omwille van bescherming tegen overstroming van vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden moet in de onderbouwing aangegeven worden **welke vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur door het project beschermd zullen worden.**

Elementen voor de onderbouwing voor een afwijking

Beschrijf de overstromingsproblematiek

Geef aan welke gebouwen en/of infrastructuur moeten beschermd worden en toon aan dat ze buiten afgebakende overstromingsgebieden liggen

Toon aan dat de gebouwen en/of infrastructuur vergund of vergund geacht zijn

8.1.3 Relevante activiteiten voor het bereiken van de overstromingsrisicobeheerdoelstellingen

Overstromingsrisicobeheerdoelstellingen worden in artikel 1.1.3. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid omschreven als: “de doelstellingen om de negatieve gevolgen, die overstromingen met zich meebrengen, te beperken, gebaseerd op een aantal relevante aspecten zoals kosten en baten, de omvang van de overstroming, de gebieden met het vermogen om overstromingswater vast te houden en te bergen, met inbegrip van natuurlijke overstromingsgebieden, de preventie en de bescherming en paraatheid, met inbegrip van systemen voor de voorspelling van en de vroegtijdige waarschuwing voor overstromingen, het bevorderen van duurzaam landgebruik, de verbetering van de wateropvangcapaciteit en de gecontroleerde overstroming van bepaalde gebieden bij hoogwater” en worden verder uitgewerkt in de stroomgebiedbeheerplannen.

Alle activiteiten die zorgen voor een duurzame daling van de overstromingsrisico’s kunnen als relevant worden beschouwd. Dat kan onderbouwd worden door een **duurzame kwalitatieve of kwantitatieve inschatting** te maken van de **verandering van de risico’s**, volgens de principes van de meerlaagse waterveiligheid.

Onder meerlaagse waterveiligheid wordt een combinatie van maatregelen verstaan die de kritieke overstromingen beheersen (protectie), de schade door overstromingen voorkomen of verminderen (preventie) en ervoor zorgen dat we goed voorbereid zijn wanneer een overstroming zich toch voordoet (paraatheid).

Elementen voor de onderbouwing voor een afwijking

Beschrijf de overstromingsrisico's en de overstromingsrisicobeheerdoelstellingen

Toon aan hoe de activiteiten de overstromingsrisico's duurzaam zullen doen dalen, zowel kwalitatief als kwantitatief en rekening houdend met de principes van de meerlaagse waterveiligheid

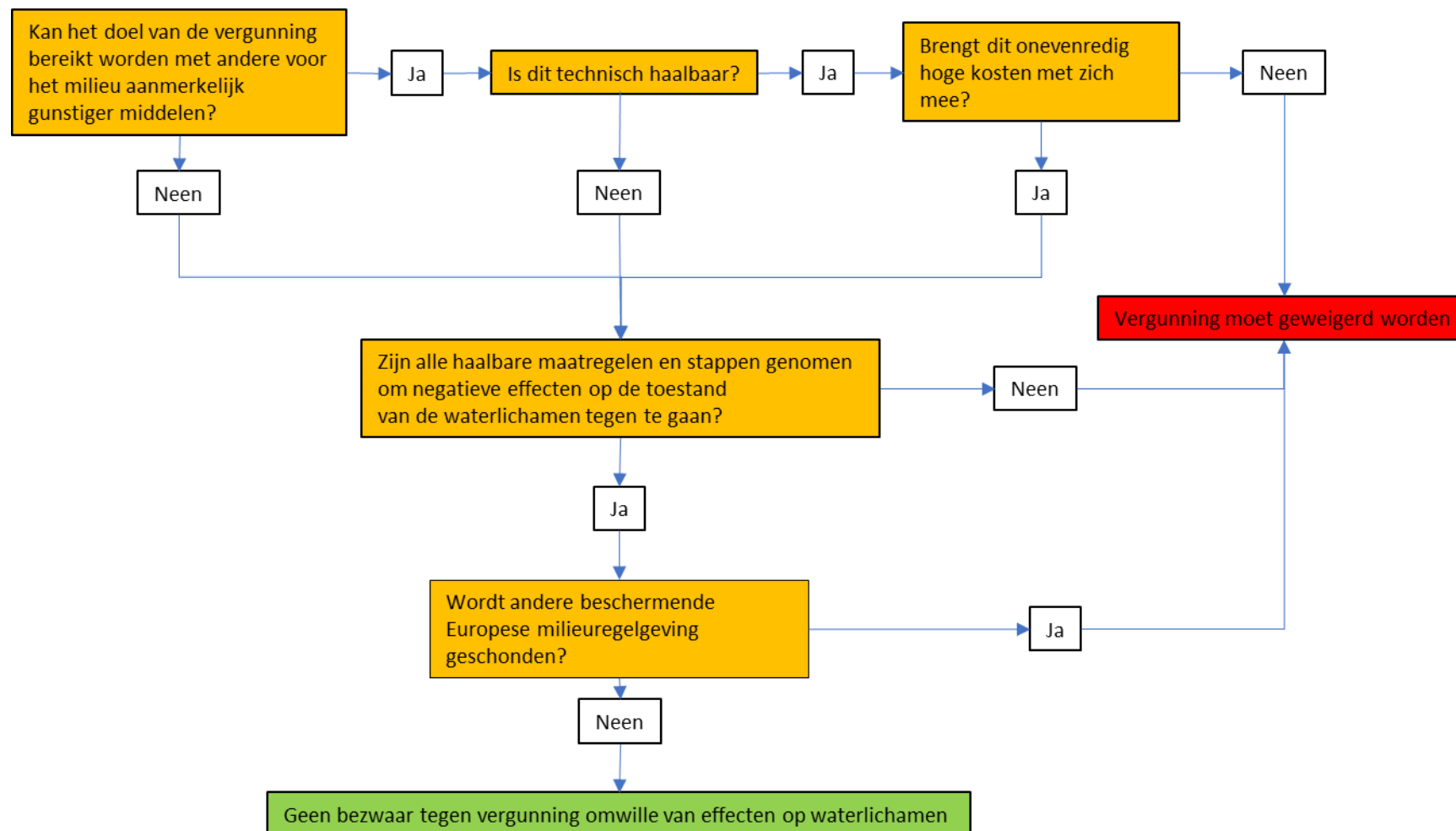
8.2 Voldoet een aanvraag aan de voorwaarden voor een afwijking

Indien een project in aanmerking komt voor een afwijking volgens art. 1.7.2.5.4., moeten volgens art. 1.7.2.5.4. §2 van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid volgende voorwaarden zijn vervuld:

- alle haalbare stappen en maatregelen worden genomen om de negatieve effecten op de toestand van het oppervlaktewaterlichaam of het grondwaterlichaam tegen te gaan, en
- het doel dat met die veranderingen of wijzigingen van het oppervlaktewaterlichaam of grondwaterlichaam wordt gediend, kan niet worden bereikt met andere voor het milieu aanmerkelijk gunstiger middelen, omdat dit technisch niet haalbaar is of onevenredig hoge kosten zou meebrengen.

Daarnaast stelt de Kaderrichtlijn Water (artikel 4.9) dat hetzelfde beschermingsniveau als de bestaande Gemeenschapswetgeving moet gewaarborgd blijven bij toepassing van de uitzonderingen. Een afwijking kan dus enkel als daarmee andere Europese regelgeving niet overtreden wordt. Onderstaand overzicht geeft dit schematisch weer.

figuur 7: voorwaarden voor een afwijking volgens art. 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid

8.2.1 Alle haalbare stappen en maatregelen worden genomen

Volgens het Decreet Integraal Waterbeleid moeten alle haalbare stappen en maatregelen worden genomen om de negatieve effecten op de toestand van het oppervlaktewaterlichaam of het grondwaterlichaam tegen te gaan. Het is niet nodig om alle mogelijke stappen en maatregelen te ondernemen die de negatieve effecten tegengaan. Er mag een afweging gemaakt worden die rekening houdt met haalbaarheid.

Deze redenering vereist dus (1) dat de mogelijkheden om negatieve effecten tegen te gaan gekend zijn, (2) dat deze in overweging zijn genomen en (3) dat onderbouwd wordt waarom het niet haalbaar is om ze (allemaal) uit te voeren.

8.2.1.1 Mogelijke stappen en maatregelen

Om te kunnen oordelen of alle haalbare stappen en maatregelen genomen worden, moeten alle mogelijke stappen en maatregelen gekend zijn. Ze moeten mogelijke negatieve effecten op de waterlichamen vermijden of beperken en dus de kans op achteruitgang of het in het gevaar brengen van de doelstellingen zo klein mogelijk maken of herleiden tot nul. Dit wordt bepaald op basis van de impact van de voorspelde effecten, waarbij de milderende maatregelen er voor moeten zorgen dat achteruitgang of het niet bereiken van de doelstellingen worden vermeden en dit voor alle kwaliteitselementen. Per kwaliteitselement dat mogelijk een negatief effect ondervindt van het project moet bekeken worden hoe dat effect kan vermeden of gemilderd worden en welke stappen of maatregelen daarvoor zouden kunnen worden gezet of genomen worden. Aan te raden is eerst maatregelen toe te passen die negatieve effecten voorkomen, vervolgens deze die negatieve effecten zo veel mogelijk beperken, en dan best aan de bron, en als laatste te kiezen voor maatregelen die eerder verhelpen en eventueel elders worden genomen.

Het opstellen van deze lijst van stappen en maatregelen moet vertrekken van de nadelige effecten op de verschillende kwaliteitselementen en mag niet beperkt worden tot de grenzen van het waterlichaam waarin een project gepland is of beperkt worden tot de bevoegdheid van de initiatiefnemer. Alle negatieve effecten moeten gemilderd worden, en een afwijking kan ook over meerdere waterlichamen gaan als het effect van een project (inclusief milderende maatregelen) tot zover reikt. Indien de initiatiefnemer niet bevoegd is om bepaalde milderende maatregelen te nemen, kunnen ze geen deel uitmaken van de vergunningsaanvraag en is er geen garantie dat ze zullen worden uitgevoerd en kan hun milderend effect dus niet in rekening worden gebracht (tenzij ze werden uitgevoerd vóór de aanvraag). Het is aan te bevelen dat op voorhand oplossingen worden gezocht om ook deze maatregelen uit te voeren en de effecten op het waterlichaam te vermijden of beperken.

Ook cumulatieve en versterkende effecten moeten beschouwd worden.

Het is belangrijk hierbij indachtig te houden dat de voorspelling van de effecten van een project gepaard gaat met onzekerheid. Ook het effect van milderende maatregelen kan daarom onzeker zijn.

Maatregelen kunnen ook in verschillende fasen genomen worden en kunnen ook gaan over onderhoud, de werking of het ontwerp, maar ook over herstel of inrichting van leefgebieden. Indien het zou gaan over beschermde habitats gelden vanzelfsprekend ook de bepalingen van de natuurregeling.

8.2.1.2 Aantonen haalbaarheid

De regelgeving houdt rekening met het feit dat niet alle mogelijke stappen en maatregelen haalbaar zijn en kunnen worden uitgevoerd. Mogelijke redenen om niet te kiezen voor bepaalde stappen of milderende maatregelen zijn:

- ze zijn niet te verenigen met het geplande project;
- ze leiden tot onevenredig hoge kosten (voor de betrokken partijen);
- ze zijn technisch niet haalbaar.

Op wat als onevenredig hoge kosten of technische haalbaarheid kan worden beschouwd wordt dieper ingegaan onder punten 8.2.2.2 en 8.2.2.3.

Elementen voor de onderbouwing voor een afwijking

Aantonen dat onderzocht is hoe een achteruitgang kan vermeden worden, of hoe de doelstellingen voor de toestand niet in gevaar worden gebracht door het project of de activiteit. Alleen de effecten van milderende stappen of maatregelen die deel uitmaken van het project of de activiteit en/of voorafgaand zijn genomen, kunnen in rekening worden gebracht.

Rekening houden met cumulatieve en versterkende effecten

Aantonen dat de milderende stappen of maatregelen die niet worden genomen

- niet te verenigen zijn met het geplande project of activiteit, en/of
- leiden tot onevenredig hoge kosten, en/of
- technisch niet haalbaar zijn

8.2.2 Het doel kan niet bereikt worden met voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen omwille van technische haalbaarheid of onevenredig hoge kosten

Een andere voorwaarde is dat het doel dat met die veranderingen of wijzigingen van het oppervlaktewaterlichaam of grondwaterlichaam wordt gediend, niet kan worden bereikt met andere voor het milieu aanmerkelijk gunstiger middelen, omdat dit technisch niet haalbaar is of onevenredig hoge kosten zou meebrengen. Om aan te tonen dat deze voorwaarde is vervuld, (1) moeten de voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen gekend zijn en (2) daarvan moet nagegaan worden of ze technisch haalbaar zijn, of geen onevenredig hoge kosten met zich mee brengen.

8.2.2.1 Voor het milieu aanmerkelijk gunstigere middelen

De vraag is dan wat beschouwd kan worden als voor het milieu aanmerkelijk gunstiger middelen. Er kan gezocht worden naar een alternatieve

- locatie,
- schaalgrootte,
- ontwerp,
- proces.

De alternatieven zouden moeten worden bepaald in een vroeg stadium van de ontwikkeling en op het gepaste geografische niveau, met duidelijk het nuttig doel van de veranderingen of wijzigingen voor ogen. Een plan-MER kan hierbij helpen. In een plan-MER zou dan wel moeten onderzocht of besproken worden of een plan aanleiding zal geven tot projecten die een achteruitgang zouden kunnen veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen zouden kunnen verhinderen. Indien dat gevaar bestaat, zouden

planalternatieven moeten onderzocht en vergeleken worden. Een afweging op strategisch niveau geeft ook meer zicht op cumulatieve effecten, die mee in overweging kunnen worden genomen.

Hoewel de voorkeur uitgaat naar een afweging op plan of strategisch niveau, kunnen ook op projectniveau alternatieven afgewogen worden (in een project-MER of alternatievenonderzoeknota voor complexe projecten). Het gaat dan bijvoorbeeld over andere ontwerpen die technisch haalbaar zijn en zonder disproportionele kosten.

8.2.2.2 Technische haalbaarheid

Alleen technische aspecten mogen in aanmerking worden genomen om de technische haalbaarheid te bepalen, niet de kostprijs.

Een alternatief wordt als technisch niet haalbaar beschouwd als:

- er geen technische oplossing bestaat;
- er is te weinig tijd beschikbaar om het probleem op te lossen (in de uitvoering)¹⁸;
- de oorzaak van het probleem niet gekend is en een oplossing daardoor niet kan worden bepaald.

8.2.2.3 Onevenredig hoge kosten

Volgende zaken zouden moeten meegenomen worden in het oordeel over de evenredigheid van de kosten:

- de verhouding van de totale kost van het alternatief ten opzichte van de financiële mogelijkheden van de initiatiefnemer;
- de verhouding van de baten (= verwachte bijdrage tot de milieudoelstellingen) van het alternatief ten opzichte van de totale kost ervan.

Hierbij moet de vergelijking gemaakt worden met het project of activiteit waarvoor een afwijking nodig is.

Ook een kosten-batenanalyse van de maatregelen kan gebruikt worden (bij een afweging van de economische situatie). Volgende punten moeten in acht worden genomen:

- het is niet omdat de kosten de baten overstijgen dat kosten onevenredig hoog zijn;
- zowel kwalitatieve als kwantitatieve kosten en baten moeten beschouwd worden¹⁹;
- de marge waarbij de kosten de baten overschrijden moet voldoende groot zijn en een hoog betrouwbaarheidsniveau hebben;
- kennis over de grootte van mogelijke vergoedingen van schade ontstaan door de maatregelen, kan gewenst zijn.

Beoordeling van de onevenredig hoge kosten kan alleen nadat de combinatie van de meest kostenefficiënte oplossingen is vastgesteld. Ook de gevolgen van het niet uitvoeren van het project of activiteit moeten worden beschouwd en de baten ervan moeten worden afgewogen tegenover de specifieke kosten van de maatregel.

In Vlaanderen is een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) niet verplicht (behalve bij aanvraag van subsidies of medefinanciering van havenprojecten²⁰), maar als ze beschikbaar is, kan ze meer inzicht verschaffen over de verhouding tussen kosten en baten.

---

¹⁸ Dit punt slaat niet op de studiefase.

¹⁹ Kosten en baten zijn niet altijd kwantificeerbaar en kunnen bijvoorbeeld ook gaan over kwaliteitsverschillen waar geen of moeilijk een geldelijke waarde aan kan gekoppeld worden.

²⁰ Besluit van de Vlaamse Regering van 14/12/2007 betreffende de voorwaarden voor en de procedures tot toekenning, wijziging en intrekking van projectgebonden subsidies en medefinanciering aan de havenbedrijven, alsmede betreffende de subsidie- en medefinancieringspercentages.

Elementen voor de onderbouwing voor een afwijking

Aantonen dat

er geen alternatieven zijn met minder negatieve effecten op het milieu, en/of
de alternatieven technisch niet haalbaar zijn, en/of
de alternatieven onevenredig hoge kosten met zich mee zouden brengen

8.3 Gebruik milieueffectenrapportage bij onderbouwing afwijkingen

Uit milieueffectrapporten kunnen verschillende argumenten gehaald worden die een afwijking onderbouwen. In een (plan-)MER worden verschillende (plan)alternatieven bekeken en daaruit zou kunnen blijken dat er geen andere voor het milieu aanmerkelijk gunstiger middelen zijn die technisch haalbaar zijn en/of zonder onevenredig hoge kosten het vooropgestelde doel kunnen bereiken. In een project-MER kunnen alle stappen en maatregelen worden gevonden die de negatieve effecten op de toestand van het oppervlaktewaterlichaam of het grondwaterlichaam tegengaan, maar ook mogelijke alternatieven (met uitzondering van locatie-alternatieven). Daarnaast kan het ook de onderbouwing leveren voor het groot maatschappelijk belang als de milieueffecten of eventueel effecten op de volksgezondheid van een project als argument worden gebruikt.

9 AANPAK VOOR INITIATIEFNEMERS

De initiatiefnemers leveren via de vergunningsaanvraag de nodige informatie aan over het project of de activiteit(en). Dat wil zeggen dat ze verantwoordelijkheid dragen voor het onderzoek naar de effecten op de toestand van waterlichamen. Wanneer in het kader van de MER-verplichtingen een deskundige moet aangesteld worden, zal het onderzoek naar de effecten op waterlichamen door deze MER-deskundige gebeuren.

Het is niet nodig om voor elk project of activiteit een uitgebreid onderzoek naar de effecten te verrichten. Enkel projecten met een zekere kans op nadelige effecten op niveau van het waterlichaam komen in aanmerking. Enkele vuistregels geven daar de richting voor aan. Let wel, er kunnen toch lokale effecten optreden of een negatieve invloed uitgeoefend worden op de waterhuishouding (bvb. door bijkomende verharding) en deze aspecten mogen niet uit het oog worden verloren bij het onderzoek naar de effecten. In "Tussentijdse richtlijnen voor de beoordeling van effecten op de toestand van waterlichamen"²¹ wordt beschreven hoe de effecten moeten worden onderzocht.

Initiatiefnemers zorgen in voorkomend geval voor de onderbouwing van de afwijking volgens artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid en staan daarbij in voor de bijkomende onderzoeken indien nodig. Onder hoofdstuk 8 worden richtlijnen gegeven voor de onderbouwing van een afwijkingsaanvraag.

Milderende maatregelen kunnen alleen in rekening worden gebracht als ze deel uitmaken van het aangevraagde project of activiteit, of als ze eerder zouden zijn uitgevoerd.

Vergunningen kunnen geweigerd worden omwille van de effecten op oppervlakte- of grondwater. Om onnodige vertragingen te vermijden is het erg belangrijk dat de **aangeleverde informatie** bij de vergunningsaanvraag **volledig en correct** is. Een **goede voorbereiding en overleg** met alle betrokkenen in de aanloop naar de vergunningsaanvraag is daarbij onontbeerlijk.

---

²¹ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/publicaties/tussentijdse-richtlijnen-onderzoek-effecten-toestand-waterlichamen>

10 AANPAK VOOR ADVISERENDE INSTANTIES

De adviserende instanties staan mee in voor de kwaliteitscontrole. Ze geven advies over de vergunningsaanvraag en de onderbouwing van afwijkingen volgens artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid. Adviserende instanties kunnen door hun terreinkennis initiatiefnemers ook bijstaan om de effecten op het watersysteem in te schatten (bvb. door aanlevering van gegevens over de lokale situatie).

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen tijdelijke en blijvende effecten, maar ook tussen lokale effecten en effecten die op een heel waterlichaam doorwerken.

Adviesinstanties hebben door hun terreinkennis ook zicht op cumulatieve effecten en kunnen ze in rekening brengen als dat nog niet zou zijn gebeurd in de beschrijving van de effecten.

In het geval dat een afwijking volgens artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid wordt gevraagd, kan een adviesinstantie zich ook uitspreken over het naleven van de voorwaarden voor een afwijking, met name of er geen alternatieven zijn en alle haalbare stappen of maatregelen zijn genomen die de nadelige effecten kunnen milderen.

Naast het MER kunnen ook andere studies ter onderbouwing van afwijkingen gebruikt worden. Adviserende instanties kunnen zich hier ook over uitspreken. Een voorbeeld is de hydrogeologische studie die niet alleen voor bepaalde grondwaterwinningen, maar ook voor lozing van gevaarlijke stoffen in bodem of grondwater of bij kunstmatige aanvulling van grondwater vereist is. De studies kunnen ook van een andere aard zijn zoals bijvoorbeeld een maatschappelijke kosten-batenanalyse.

11 AANPAK VOOR VERGUNNINGVERLENERS

Vergunningverleners spelen een belangrijke rol omdat ze beslissen over het toestaan van een project of activiteit. De effecten op water moeten daarbij in acht worden genomen. Er mogen **geen vergunningen verleend worden indien een schadelijk effect** ontstaat. Dit is in het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid (artikel 1.1.3.) omschreven als: *“ieder betekenisvol nadelig effect op het milieu dat voortvloeit uit een verandering van de toestand van watersystemen of bestanddelen ervan die wordt teweeggebracht door een menselijke activiteit; die effecten omvatten mede effecten op de gezondheid van de mens en de veiligheid van de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden, op het duurzaam gebruik van water door de mens, op de fauna, de flora, de bodem, de lucht, het water, het klimaat, het landschap en het onroerend erfgoed, alsmede de samenhang tussen een of meer van deze elementen”*. Ook een achteruitgang van de toestand van een waterlichaam of het in gevaar brengen van het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van oppervlaktewater en grondwater valt daar onder.

Indien door het verlenen van de vergunning een achteruitgang zou optreden of het bereiken van de goede ecologische toestand, het ecologisch potentieel en de chemische toestand voor oppervlaktewater of de goede toestand van grondwater in gevaar worden gebracht, kan enkel een vergunning worden verleend indien het project aan de voorwaarden voldoet voor **een afwijking volgens artikel 1.7.2.5.4.** van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid (zie hoofdstuk 8). In dat geval mag **enkel de Vlaamse Regering de vergunning verlenen**, ook al is een gemeente of provincie oorspronkelijk bevoegd

11.1 Onderzoek naar de ontvankelijkheid en volledigheid

Het is belangrijk dat ook rapporten of andere stukken die de onderbouwing van een afwijking staven bij de vergunningsaanvraag worden gevoegd en dat in het aanvraagformulier duidelijk verwezen wordt naar de relevante passages. Bij het onderzoek naar de ontvankelijkheid en volledigheid van de vergunningsaanvraag moet daar voldoende aandacht aan besteed worden.

11.2 Advies bij de watertoets

Het Watertoetsbesluit wijst de adviesinstanties aan en beschrijft de adviesprocedure. Meer informatie is te vinden op <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/watertoets>.

Daarnaast kan ook bijkomend advies gevraagd worden aan de VMM (Afdeling Ecologisch Toezicht of de Dienst Grondwater en Lokaal Waterbeheer) en het departement Omgeving (de Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten) of andere instanties die advies uitbrengen over aanvragen voor ingedeelde inrichtingen.

11.3 Richtlijnen voor de watertoets

In de watertoets moeten de verschillende aspecten van het watersysteem aan bod komen, zijnde de kwantiteit van oppervlaktewater en grondwater, de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater, watergebonden natuur en structuurkwaliteit, waarbij zowel lokale effecten als effecten voor het hele waterlichaam bekeken moeten worden.

Zoals in hoofdstuk 6 aangegeven, is het voor veel vergunningsaanvragen wellicht niet relevant om in te gaan op al deze aspecten en de effecten op de toestand van het waterlichaam uitgebreid te onderzoeken en te bespreken. Enkel **van hydromorfologische wijzigingen, lozingen en wijzigingen aan het grondwater** wordt verwacht dat ze in sommige gevallen een achteruitgang van de toestand van waterlichamen kunnen veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen kunnen verhinderen. Niet elke aanvraag zal een risico inhouden.

Waterbeheerders hebben door hun terreinkennis ook zicht op cumulatieve effecten en kunnen ze in hun advies in rekening brengen als dat nog niet zou zijn gebeurd in de beschrijving van de effecten.

11.4 Passende beoordeling als informatiebron

Een passende beoordeling kan ook nuttige informatie bevatten indien Europees beschermde aquatische of grondwaterafhankelijke terrestrische habitats en soorten voorkomen in het gebied (zie bijlage 5). Hierbij moet er wel rekening mee gehouden worden dat het onderzoek naar de effecten op water anders verloopt dan in een passende beoordeling. Voor waterlichamen is een aanpak uitgewerkt volgens het type van ingreep (hydromorfologische wijzigingen, lozingen in het oppervlaktewater en wijzigingen aan grondwater) en worden de effecten ingeschat op de verschillende wettelijk vastgelegde kwaliteitselementen. Voor de speciale beschermingszones wordt gewerkt op basis van effectgroepen en worden de effecten van wijzigingen in abiotische omstandigheden ter hoogte van de habitats ingeschat en vergeleken met de gunstige abiotische bereiken van de habitats. Ook voor Europees beschermde soorten zal nog een specifieke aanpak worden uitgewerkt om via een passende beoordeling na te gaan of de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten in het gedrang komen ("soortenspoor"). Bij het gebruik van de passende beoordeling moeten volgende valkuilen vermeden worden. De uitspraken over de toelaatbaarheid van een aanvraag in het kader van een passende beoordeling en een watertoets hoeven niet gelijk te zijn.

- 1 De afbakening van speciale beschermingszones (SBZ) en de begrenzing van waterlichamen vallen zelden samen. Dat kan ervoor zorgen dat een project lokaal wel een belangrijke invloed kan hebben op een SBZ, maar dat het geen gevolgen heeft voor de toestand van het waterlichaam in kwestie. Dit moet geval per geval bekeken worden.
- 2 Niet alle watergerelateerde effectgroepen voor de passende beoordeling hoeven relevant te zijn voor waterlichamen (zie bijlage 6). Vernatting en verzoeting van grondwater kunnen nadelig zijn voor de instandhouding van Europees beschermde habitats (en soorten), maar hebben vaak geen negatieve invloed op de toestand van waterlichamen tenzij wijzigingen in de grondwaterstand of -kwaliteit negatieve gevolgen hebben voor de grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen.
- 3 Het is ook belangrijk te beseffen dat er verschillen zijn in de parameters of kwaliteitselementen die (al dan niet verplicht) onderzocht worden en waarover een uitspraak moet gedaan worden. Er kunnen dus

gegevens ontbreken als enkel de passende beoordeling wordt gebruikt om een uitspraak te doen over de toelaatbaarheid van een project voor water (en vice versa).

- 4 Zoals eerder aangegeven kunnen ook de maatstaven verschillen en moet daarmee rekening gehouden worden. De toestand van een oppervlaktewaterlichaam wordt beschreven aan de hand van kwaliteitsklassen (slecht tot zeer goed) met vastgelegde klassegrenzen die in het geval van de grens tussen matig en goed als milieukwaliteitsnorm gelden. Voor de Europees beschermde habitats (en soorten) zal gewerkt worden met grenswaarden die de gunstige abiotische bereiken weerspiegelen, maar zolang deze niet zijn vastgelegd worden referentiewaarden gebruikt in de passende beoordelingen. De grenswaarden zullen als maatstaf gebruikt worden. SBZs worden opgenomen in het register van beschermde gebieden in de stroomgebiedbeheerplannen en enkele milieukwaliteitsnormen (opgeloste zuurstof, biologische zuurstofvraag) voor de waterlichamen die hiermee overlappen, zijn reeds aangepast aan enkele Europees beschermde soorten (beekprik, rivierdonderpad) en habitats (habitattype 3260) die er in voorkomen (zie stroomgebiedbeheerplannen voor meer details). Van de strengere milieukwaliteitsnormen wordt enkel opgeloste zuurstof als ondersteunend kwaliteitselement gebruikt voor het bepalen van de toestand van waterlichamen, de biologische zuurstofvraag niet.
- 5 Een laatste punt is het feit dat niet alleen aquatische habitats, maar ook grondwaterafhankelijke terrestrische habitats gevoelig zijn voor de watergerelateerde effectgroepen die worden gehanteerd in de passende beoordeling. Een bepaald effect kan daardoor wel belangrijk zijn voor de instandhouding van een habitat, maar geen rol spelen in de toestand van een waterlichaam²².

Het komt er dus op neer dat de conclusies enkel gelijk kunnen lopen indien het SBZ een relevant deel omvat van een waterlichaam (door de mate van geografische overlap of door aanwezigheid van belangrijk leefgebied), de onderzochte effectgroepen van de passende beoordeling ook relevant zijn voor de toestand van waterlichamen en als er aquatische en/of grondwaterafhankelijke terrestrische habitats (en soorten) voorkomen in de SBZs.

Bijlage 4 verduidelijkt een aantal begrippen uit het natuurbeleid.

11.5 Aanpak bij afwijkingen

Het is belangrijk dat niet alleen rekening gehouden wordt met de effecten op waterlichamen bij het oordeel over een vergunning, maar dat ook **nauw wordt toegezien of een project of activiteit in aanmerking komt** voor een afwijking zoals opgenomen in artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid en of **de voorwaarden voor een afwijking zijn vervuld**. Het is daarbij belangrijk dat er zekerheid is dat alle haalbare stappen en maatregelen die de negatieve effecten milderer worden genomen (zie hoofdstuk 8).

Het is aangewezen dat het CIW-secretariaat op de hoogte wordt gebracht van beslissingen over de verleende vergunningen met een afwijkingen volgens artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid en dat de relevante gegevens worden bezorgd aan het CIW-secretariaat. Zo kunnen

---

²² De toestand van grondwater is ontoereikend als antropogeen veroorzaakte wijzigingen van de grondwaterstand significante schade toebrengen aan grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen of als concentraties van verontreinigende stoffen in het grondwater zodanig groot zijn dat er significante schade optreedt bij grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen. Als deze ecosystemen achteruitgaan door een druk die niet afkomstig is van het grondwater, bvb. door depositie vanuit de lucht, is dat geen achteruitgang van het grondwaterlichaam.

deze projecten en hun onderbouwing opgenomen worden in de wateruitvoeringsprogramma's en de stroomgebiedbeheerplannen (zie bijlage 7 voor een opsomming van de gegevens). De afwijkingen moeten volgens de Kaderrichtlijn Water vermeld worden in de stroomgebiedbeheerplannen en het is daarom belangrijk dat de informatie wordt doorgegeven.

11.6 Waterparagraaf

Elke vergunning bevat een zogenaamde waterparagraaf waarin de resultaten van de watertoets worden samengevat. Als er effecten worden verwacht voor één of meerdere waterlichamen, moet dit hier worden vermeld. Volgende punten moeten dan in de waterparagraaf worden opgenomen:

- de waterlichamen binnen de invloedssfeer van de aangevraagde projecten of activiteiten
- een beschrijving van de huidige toestand van deze waterlichamen
- of de vergunning aanleiding zal geven tot een achteruitgang van de toestand van waterlichamen of een gevaar vormt voor het bereiken van de doelstellingen voor een of meerdere kwaliteitselementen die de toestand van de betrokken waterlichamen bepalen
- de overwegingen bij het toestaan van een afwijking waaruit blijkt dat het project of de activiteit onder het toepassingsgebied van artikel 1.7.2.5.4. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid valt en dat de voorwaarden voor een afwijking zijn vervuld.

12 AANPAK VOOR PLANNEN EN PROGRAMMA'S

Uit het voorgaande blijkt dat het loont van reeds in een vroeg stadium rekening te houden met de effecten op waterlichamen. Het kan onaangename verrassingen bij de verdere uitwerking van een project en in de vergunningsprocedure vermijden en de resultaten van het onderzoek naar de effecten kunnen gebruikt worden in de onderbouwing van afwijkingen indien nodig.

De aanpak voor plannen en programma's toont veel gelijkenissen met deze voor projecten en activiteiten. Het belangrijkste verschil is dat de resultaten van het onderzoek naar de effecten van plannen of programma's minder dwingend zijn en kan er ruimte gelaten worden om milderende maatregelen te nemen. De concrete uitwerking van plannen en programma's ligt immers niet altijd vast bij de goedkeuring, wat ook ruimte laat voor keuzes met minder negatieve gevolgen voor water waardoor het niet altijd nodig is om een bepaald plan of programma bij voorbaat uit te sluiten.

12.1 Welke plannen of programma's?

Een eerste vraag die kan gesteld worden is welke plannen en programma's in het vizier komen. Dit kan beperkt worden tot de plannen en programma's waar volgens het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid²³ een plan-MER voor moet gemaakt worden en/of die volgens artikel 1.3.1.1. van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid en het Watertoetsbesluit geheel of gedeeltelijk aan een watertoets moeten worden onderworpen.

Voor de plannen en programma's waar zowel een plan-MER als een watertoets voor gemaakt moet worden, zal het MER de onderbouwing voor de watertoets leveren.

12.2 Doel van het onderzoek naar de effecten

Het is de bedoeling dat de effecten van een plan of programma (of meerdere alternatieven in geval van een plan-MER) op waterlichamen worden onderzocht. Met het oog op de latere uitvoering van de plannen of programma's is het nuttig om in een vroeg stadium een beeld te krijgen van mogelijke negatieve gevolgen ervan. Als een plan-MER wordt opgesteld, is het dus niet de bedoeling om uitsluitend te zoeken naar een alternatief zonder effecten op waterlichamen, of het onderzoek te beperken tot de effecten die de alternatieven onderscheiden.

Kennis van mogelijke effecten op plan- of programmaniveau kan bij de uitwerking van projecten meegenomen worden zodat nadelige effecten zo veel mogelijk vermeden worden en indien nodig kunnen gemilderd worden.

Anderzijds kan uit het onderzoek ook blijken onder welke voorwaarden plannen of programma's kunnen uitgevoerd zonder een inbreuk op de regelgeving m.b.t. water te veroorzaken. Dat kan latere weigeringen van vergunningen mogelijk vermijden.

---

²³ Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen milieubeleid.

12.3 Aanpak van het onderzoek naar de effecten

De aanpak van het onderzoek naar de effecten van plannen of programma's vertoont veel gelijkenissen met de aanpak voor projecten of activiteiten. Niet alle hoger vermelde plannen of programma's zullen aanleiding geven tot effecten op waterlichamen. Het onderzoek kan beperkt worden tot plannen of programma's die aanleiding kunnen geven tot een achteruitgang van de toestand van waterlichamen of die het behalen van de doelstellingen met betrekking tot de toestand van waterlichamen in gevaar kunnen brengen. Meer concreet zullen dat plannen of programma's zijn die aanleiding geven tot hydromorfologische wijzigingen, (bijkomende) lozingen, wijzigingen in de grondwaterstand of een toename van diffuse vervuiling (bijvoorbeeld door uitspoeling of depositie). Meer informatie is te vinden in "Tussentijdse richtlijnen voor de beoordeling van effecten op de toestand van waterlichamen"²⁴.

12.3.1 Hoe moeten de effecten onderzocht worden?

Het onderzoek gebeurt op basis van beschikbare informatie en minstens op een kwalitatieve manier. Indien een kwantitatieve inschatting van effecten mogelijk is, kan dit, maar het is niet verplicht.

Zowel over het watersysteem als over de concrete invulling van een plan of programma kunnen heel weinig tot heel veel gegevens beschikbaar zijn. Deze combinatie kan er voor zorgen dat niet altijd een goed onderbouwde uitspraak kan gedaan worden over de effecten omwille van de onzekerheid over de effecten van een plan of programma op de toestand van de waterlichamen, of de moeilijkheid is om bepaalde randvoorwaarden te formuleren voor de uitvoering van plannen of programma's. Zo is het erg moeilijk om in te schatten wat het effect van de aanduiding van een nieuw bedrijventerrein kan zijn als niet geweten is welke bedrijvigheid zich daar zal ontplooiën en met welke lozingen dit gepaard zal gaan. In dat geval zou wel kunnen nagegaan worden welke lozingen moeten vermeden worden of nog mogelijk zijn, uitgaande van de toestand van de ontvangende waterlichamen.

De verschillende combinaties worden weergegeven in onderstaande tabel.

---

²⁴ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/publicaties/tussentijdse-richtlijnen-onderzoek-effecten-toestand-waterlichamen>

tabel 1: invloed van beschikbare informatie op de voorspelling van de effecten van plannen en programma's

	Geen gegevens over toestand waterlichaam	Gegevens uit waterlichaamfiche	Waterlichaamfiche + recente meetgegevens, modellen, etc.
Slechts vaag idee over activiteiten en projecten die volgen uit plan	Geen uitspraak mogelijk Nood aan bijkomende inventarisatie	Geen uitspraak mogelijk, tenzij worst case scenario Nood aan bijkomende inventarisatie Mogelijke aandachtspunten voor latere uitwerking projecten	Geen uitspraak mogelijk, tenzij worst case scenario Nood aan bijkomende inventarisatie Mogelijke aandachtspunten voor latere uitwerking
Zicht op activiteiten en projecten die zullen volgen uit plan	Geen uitspraak mogelijk, tenzij worst case scenario Nood aan bijkomende inventarisatie Mogelijke aandachtspunten voor latere uitwerking projecten	Uitspraak mogelijk, met enige onzekerheid Mogelijke aandachtspunten/randvoorwaarden voor latere projecten	Uitspraak mogelijk, met enige onzekerheid door gebrek aan kennis over details latere invulling Mogelijke aandachtspunten/randvoorwaarden voor latere projecten
Goed uitgewerkt plan met details over projecten en activiteiten	Geen uitspraak mogelijk, tenzij worst case scenario Nood aan bijkomende inventarisatie Mogelijke aandachtspunten voor latere uitwerking	Uitspraak mogelijk, met meer zekerheid Mogelijke aandachtspunten/randvoorwaarden voor latere projecten	Goed onderbouwde uitspraak mogelijk Randvoorwaarden voor en toelaatbaarheid van projecten gekend

In een plan-MER moeten de alternatieven gelijkwaardig onderzocht worden zodat ze onderling kunnen vergeleken worden.

12.3.2 Wie onderzoekt de effecten?

Wie het onderzoek naar de effecten voert, hangt af of er een plan-MER wordt gemaakt of niet. Indien er een plan-MER wordt gemaakt, zal de MER-deskundige de effecten onderzoeken in opdracht van de initiatiefnemer.

Indien er enkel een watertoets wordt uitgevoerd, moet de initiatiefnemer de beschikbare gegevens aanleveren die aantonen dat het plan of programma geen aanleiding kan geven tot een achteruitgang van de toestand of een gevaar vormt voor het bereiken van de doelstellingen voor de betrokken waterlichamen. De initiatiefnemer kan zich eventueel laten bijstaan door een studie bureau, vertrouwd met de materie, en de adviserende instanties.

12.4 Beslissing over plan of programma

Artikel 1.3.1.1. §1 van het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid geeft aan hoe moet omgegaan worden met plannen en programma's die schadelijke effecten doen ontstaan: *“De overheid die moet beslissen over een vergunning, plan of programma als vermeld in § 5, draagt er zorg voor, door het weigeren van de vergunning of door goedkeuring te weigeren aan het plan of programma dan wel door het*

opleggen van gepaste voorwaarden of aanpassingen aan het plan of programma, dat geen schadelijk effect ontstaat of zoveel mogelijk wordt beperkt en, indien dit niet mogelijk is, dat het schadelijk effect wordt hersteld of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van hemelwater of de vermindering van ruimte voor het watersysteem, gecompenseerd.

Wanneer een vergunningsplichtige activiteit, een plan of programma, afzonderlijk of in combinatie met een of meerdere bestaande vergunde activiteiten, plannen of programma's, een schadelijk effect veroorzaakt op de kwantitatieve toestand van het grondwater dat niet door het opleggen van gepaste voorwaarden of aanpassingen aan het plan of programma kan worden voorkomen, kan die vergunning slechts worden gegeven of kan dat plan of programma slechts worden goedgekeurd omwille van dwingende redenen van groot maatschappelijk belang. In dat geval legt de overheid gepaste voorwaarden op om het schadelijke effect zoveel mogelijk te beperken, of indien dit niet mogelijk is, te herstellen of te compenseren.”

Er is een opening voor de goedkeuring van plannen die een achteruitgang van de toestand van waterlichamen veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen van waterlichamen kunnen verhinderen, maar het heeft weinig zin daarvoor te kiezen als er alternatieven beschikbaar zijn die geen of minder ernstige negatieve effecten hebben op waterlichamen. Voor de uitvoering van dat plan of programma zal immers een afwijking nodig zijn bij de vergunningsaanvraag van er uit voortvloeiende projecten en daarbij geldt de voorwaarde dat er geen voor het milieu aanmerkelijk gunstiger middelen beschikbaar mogen zijn die technisch haalbaar zijn en geen onevenredig hoge kosten meebrengen.

Het is heel belangrijk dat een goed onderbouwde en gedocumenteerde beslissing wordt genomen en dat de overwegingen deel uitmaken van de beslissing over het plan of programma (in de waterparagraaf), ook als de onzekerheid door gebrek aan gegevens groot is.

BIJLAGEN

bijlage 1 Regelgeving

Gecoördineerd Decreet integraal waterbeleid: Decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018.

Kaderrichtlijn Water: Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid.

Watertoetsbesluit: Besluit van de Vlaamse Regering 20 juli 2006 tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de [adviesinstanties (verv. BVR 12 december 2014, art. 1, l: 22 januari 2015)] en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid.

VLAREM II: Besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne.

Wezer-arrest: Arrest van het Hof (Grote kamer) van 1 juli 2015 in zaak C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland eV tegen Bundesrepublik Deutschland - Verzoek van het Bundesverwaltungsgericht om een prejudiciële beslissing.

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van de raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Natuurdecreet: Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu.

MER-besluit: Besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage.

VCRO of Vlaamse Codex Ruimtelijke ordening: Gecodificeerde decreten

DABM: decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid

Omgevingsvergunningendecreet: Decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning
Besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning

Aanwijzingsbesluit: Besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2015 tot aanwijzing van de Vlaamse en provinciale projecten

bijlage 2 Algemeen stappenplan voor beoordeling van de effecten op waterlichamen van projecten of activiteiten

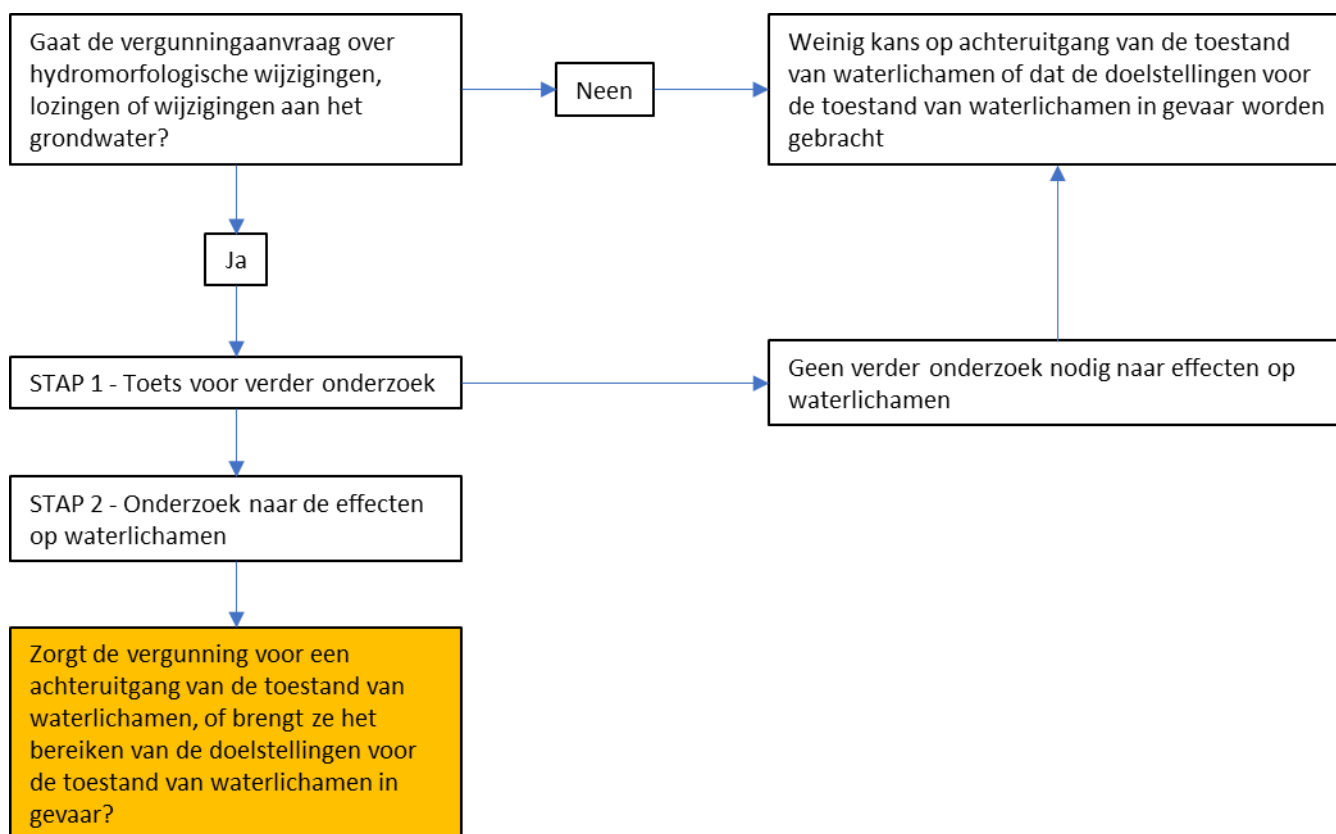
Het voorgestelde traject dat projecten of activiteiten voorafgaand aan de vergunningsaanvraag zouden moeten doorlopen onderscheidt drie grote stappen:

1. de toets voor verder onderzoek
2. de voorspelling van de effecten
3. de onderbouwing van de afwijking

Niet alle projecten of activiteiten moeten alle stappen doorlopen. Hoe minder kans op achteruitgang van de toestand van waterlichamen of het belemmeren van het bereiken van de doelstellingen voor de goede toestand van waterlichamen, hoe korter het traject zal zijn. Andere projecten of activiteiten kunnen bepaalde stappen meerdere malen doorlopen, bijvoorbeeld als ze worden bijgestuurd om mogelijke negatieve effecten te milderen, zodat geen afwijking meer aangevraagd hoeft te worden (stap 3 vervalt dan).

Deze aanpak wordt ook vooropgesteld voor de verschillende mogelijke alternatieven.

In wat volgt wordt een algemene aanpak beschreven voor het onderzoek naar effecten op waterlichamen. De aanpak verschilt per ingreep en wordt in "Tussentijdse richtlijnen voor de beoordeling van de effecten op de toestand van waterlichamen" verder uitgewerkt.

1. Stap 1 – toets voor verder onderzoek

Een eerste stap is de toets voor verder onderzoek waarbij enkel de projecten of activiteiten worden weerhouden die mogelijk aanleiding kunnen geven tot een achteruitgang van de toestand van waterlichamen of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen in gevaar kunnen brengen. Het is immers onwerkbaar en onnodig om bij elke vergunningsaanvraag een uitgebreide beoordeling van de effecten op water te voegen.

Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat deze toets geen voorspelling van de effecten is. Het is een **inschatting van de kans dat een project aanleiding kan geven tot een achteruitgang of het bereiken van de doelstellingen kan verhinderen**. Als voorbeeld kan gedacht worden aan een oeverversteving over een beperkte lengte die misschien lokaal een effect kan hebben, maar zelden de toestand van het hele waterlichaam zal doen achteruitgaan.

Op basis van enkele **criteria en indicatieve vuistregels** worden projecten of activiteiten geselecteerd waarvan verwacht wordt ze een achteruitgang van de toestand van waterlichamen veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen in gevaar brengen. Hierbij dient er over gewaakt te worden dat deze toets gebaseerd dient te zijn op het gezond verstand. In sommige gevallen zal de toets te streng zijn en in andere gevallen misschien te mild. De vergunningverlener en/of adviesverlener kan echter ingrijpen indien zij oordelen dat een foute inschatting is gemaakt.

2. Stap 2 – voorspelling van de effecten

Als uit de toets voor verder onderzoek blijkt dat het project aanleiding kan geven tot een achteruitgang van de toestand van waterlichamen of het bereiken van de doelstellingen voor de toestand van waterlichamen zou kunnen verhinderen, moeten de effecten op de toestand van de betrokken waterlichamen worden onderzocht. Uit dit onderzoek moet blijken of het project al dan niet aanleiding kan geven tot een achteruitgang of het bereiken van de doelstellingen kan verhinderen. Als dit na het nemen van noodzakelijke maatregelen of aanpassingen aan het project nog het geval is, dient onderzocht te worden of de voorwaarden voor een afwijking vervuld kunnen worden (stap 3).

Vergunningverleners en/of adviesverleners kunnen tijdens de vergunningsprocedure ingrijpen indien zij oordelen dat de effecten onvoldoende werden onderzocht.

bijlage 3 Fysische kenmerken van oppervlaktewaterlichamen

De hydromorfologie bepaalt de fysische kenmerken van waterlichamen. Volgende elementen bepalen mee de toestand van de biologische kwaliteitselementen en spelen daarom een rol in de beoordeling van de effecten.

Voor rivieren zijn dit:

- hydrologisch regime (kwantiteit en dynamiek van de waterstroming)
- verbinding met grondwaterlichamen
- riviercontinuïteit
- morfologie (variëaties in rivierdiepte en –breedte, structuur en substraat van de rivierbedding en structuur van de oeverzone)

Voor meren zijn dit:

- hydrologisch regime (kwantiteit en dynamiek van de waterstroming, verblijftijd en verbinding met het grondwaterlichaam)
- morfologie (variatie van de meerdiepte, kwantiteit, structuur en substraat van de meerbodem, structuur van de meeroever)

Voor overgangswateren zijn dit:

- morfologie (dieptevariatie, kwantiteit, structuur en substraat van de bodem en structuur van de getijdenzone)
- getijdenregime (zoetwaterstroming en golfslag)

Hydromorfologische wijzigingen worden veroorzaakt door werken in of in de nabijheid van een oppervlaktewaterlichaam met een invloed op de structuur, waterhuishouding en/of waterkwaliteit van de waterloop of het meer.

Er kunnen twee categorieën worden beschouwd: morfologische wijzigingen en wijzigingen van het hydrologisch regime, bijvoorbeeld:

- Morfologische wijzigingen:
  - o Structurele wijzigingen aan de bedding van een waterlichaam
    - Verharding
    - Aanleggen dijk
    - Aanleg kademuren of oeeververstevigingen
    - Overwelving
    - Aanleg wachtbekken
    - Aanleg gecontroleerd overstromingsgebied
    - Demping waterloop
    - Verdieping waterloop
    - Verbreding waterloop
    - Verlegging waterloop
    - ...
  - o Wijzigingen aan de compartimenten (verbinden/splitsen)
    - Kunstwerken voor waterbeheersing: stuwen, sluizen, ...

- ...
- Wijzigingen aan het hydrologisch regime (lozingen worden apart beschouwd)
  - Wateronttrekkingen (zonder teruglozing in zelfde waterlichaam)
  - Demping waterloop
  - Wijziging lage afvoeren
  - Wijziging pieken
  - Wijziging verstuwning (stroomkracht (= debiet*helling) of verdeling energie over waterlichaam)
  - Wijziging overstromingsregime
  - ...

bijlage 4 Enkele belangrijke begrippen uit het natuurbeleid

Deze handleiding vertrekt van het waterbeleid, maar omdat water ook een belangrijke rol speelt in natuurlijke ecosystemen worden ook enkele belangrijke begrippen uit het natuurbeleid toegelicht en meer bepaald met betrekking tot Europees beschermde habitats en soorten. De basis hiervoor zijn de Europese Habitatrichtlijn²⁵ en Vogelrichtlijn²⁶ die omgezet werden in het Natuurdecreet²⁷. **Habitats** worden ook wel leefgebied genoemd en zijn de plaatsen waar bepaalde organismen voorkomen, doordat de abiotische en biotische factoren van die plaatsen voldoen aan de eisen van het organisme om te overleven, te groeien en zich voort te planten. **Speciale beschermingszones** (SBZs) zijn in het kader van hoger vernoemde Europese richtlijnen aangeduid ter bescherming van deze Europees beschermde habitats en soorten. Samen vormen ze het Europese **Natura 2000-netwerk**.

De Europees beschermde habitats en soorten moeten in een **gunstige staat van instandhouding** komen, wat wil zeggen dat ze duurzaam zullen blijven voortbestaan. Voor habitats betekent dit dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen, de nodige specifieke structuur en functies voor behoud op lange termijn bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan en dat de staat van instandhouding van de voor die habitat gunstige typische soorten gunstig is. Voor soorten is de staat van instandhouding gunstig als uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog altijd een levensvatbare component is van de habitat waarin de soort voorkomt en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden en er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden. Bij elke vergunningsaanvraag moet nagegaan worden of het project geen bedreiging vormt voor die gunstige staat van instandhouding. Dat gebeurt in eerste instantie via een **voortoets**. Als daaruit blijkt dat er gevaar voor een mogelijk betekenisvol negatief effect bestaat voor de staat van instandhouding, moet een **passende beoordeling** worden gemaakt. **Praktische wegwijzers** voor de belangrijkste effectgroepen lichten toe hoe dat moet gebeuren. Het Agentschap voor Natuur en Bos spreekt zich uit of de passende beoordeling voldoet of niet. De uitkomst van de passende beoordeling is belangrijk voor de vergunning. Projecten die zorgen voor een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van speciale beschermingszones mogen niet worden vergund. Ook hier zijn afwijkingen mogelijk, maar projecten moeten daarbij aan strenge voorwaarden voldoen (zie artikel 36ter van het Natuurdecreet).

Meer informatie is te vinden op www.natura2000.vlaanderen.be.

---

²⁵ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

²⁶ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (gecodificeerde versie).

²⁷ Decreet van 21/10/1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu.

bijlage 5 Watergebonden Europees beschermd habitats

1. Overzicht van de aquatische habitats beschermd door de Habitatrichtlijn

Stilstaande wateren

Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (*Littorelletalia uniflorae*) (3110)
Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorende tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea* (3130)
Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara* spp. vegetaties (3140)
Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition* (3150)
Dystrofe natuurlijke poelen en meren (3160)
Vochtige duinvalleien (2190_mpduinpannen met kalkminnende vegetaties)

Stromende wateren

Submontane en laaglandrivieren met vegetaties behorende tot het *Ranunculion fluitans* en het *Callitricho-Batrachion* (3260)
Rivieren met slikoevers met vegetaties behorende tot het *Chenopodietum rubri* p.p. en *Bidention* p.p. (3270)

Kust- en zilte habitats

Estuaria (1130)
Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten (1140)
Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende soorten (1310)
Schorren met slijkgrasvegetatie (*Spartinion maritimae*) (1320)
Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*) (1330)

2. Overzicht van de grondwaterafhankelijke terrestrische habitats beschermd door de Habitatrichtlijn

Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende soorten (1310)
Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*) (1330)
Duinen met *Salix repens* spp. *argentea* (*Salicion arenariae*)(2170)
Vochtige duinvalleien (2190)
Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (*Littorelletalia uniflorae*)(3110)
Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorende tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea* (3130)
Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische *Chara* spp. vegetaties (3140)
Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition* (3150)
Dystrofe natuurlijke poelen en meren (3160)
Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* (4010)
Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)(6230)
Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*) (6410)
Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones (6430)
Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)(6510)
Overgangs- en trilveen (7140)
Slenken in veengronden met vegetatie behorende tot het *Rhynchosporion* (7150)
Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van het *Caricion davallianae*)(7210)
Kalktufbronnen met tufsteenformatie (*Cratoneurion*)(7220)
Alkalisch laagveen (7230)
Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)

bijlage 6 Watergerelateerde effectgroepen voor de passende beoordeling

- Wijziging in de hydrologie van een oppervlaktewaterlichaam
- Eutrofiëring via grondwater
- Eutrofiëring via oppervlaktewater
- Verdroging
- Vernatting
- Verontreiniging via grondwater
- Verontreiniging via oppervlaktewater
- Verzilting via grondwater
- Verzilting via oppervlaktewater
- Verzoeting via grondwater
- Verzoeting via oppervlaktewater
- Verzuring via grondwater
- Verzuring via oppervlaktewater

Ook ruimtebeslag en versnippering kunnen een rol spelen.

bijlage 7 Rapportering in de stroomgebiedbeheerplannen

Punt 4.2 van bijlage I bij het gecoördineerd Decreet Integraal Waterbeleid die de inhoud van de stroomgebiedbeheerplannen beschrijft, stelt het volgende:

“de aanduiding van de gevallen waarin overeenkomstig de gevallen, vermeld in artikel 1.7.2.5.1. tot en met 1.7.2.5.6., moest worden afgeweken van de milieudoelstellingen, met inbegrip van de redenen daarvoor, de vereiste maatregelen en de in verband daarmee vereiste informatie, in het bijzonder :

...

4° in het geval, vermeld in artikel 1.7.2.5.4. een aanduiding van de redenen voor die veranderingen of wijzigingen”.

Uit de tekst van het decreet kan afgeleid worden dat volgende informatie beschikbaar moet zijn:

- de gevallen waarin moest worden afgeweken van de milieudoelstellingen
- de redenen voor die veranderingen of wijzigingen

Daarnaast is het aangewezen om aan te geven voor welke waterlichamen een afwijking nodig was en welke effecten het project op de toestand van de waterlichamen zal hebben. Deze informatie is immers relevant voor het bepalen (of herzien) van de doelstellingen in het stroomgebiedbeheerplan.

In onderstaande tabel wordt aangegeven hoe dit kan worden ingevuld en welke informatie kan gebruikt worden.

Punt	Inhoud
gevallen waarin moest worden afgeweken van de milieudoelstellingen	de projecten die een achteruitgang veroorzaken of het bereiken van de doelstellingen in gevaar brengen en die vallen onder het toepassingsgebied van art. 1.7.2.5.4., met een verwijzing naar de beslissing over het verlenen van de vergunning en afwijking
redenen voor die veranderingen of wijzigingen	het doel dat met de projecten moet bereikt worden
informatie over de toestand	De waterlichamen waarvoor een afwijking nodig is en de invloed van het project op de toestand van de relevante kwaliteitselementen

De voortgang van acties en maatregelen in de stroomgebiedbeheerplannen wordt jaarlijks gerapporteerd in het wateruitvoeringsprogramma (WUP). Bovengenoemde informatie wordt het best ook opgenomen in de wateruitvoeringsprogramma's.

bijlage 8 Meer weten?

Europese leidraden

Guidance document on exemptions to the environmental objectives:

https://circabc.europa.eu/sd/a/2a3ec00a-d0e6-405f-bf66-60e212555db1/Guidance_documentN%C2%B020_Mars09.pdf

Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7):

https://circabc.europa.eu/sd/a/e0352ec3-9f3b-4d91-bdbb-939185be3e89/CIS_Guidance_Article_4_7_FINAL.PDF

M.e.r.-richtlijnenboeken

Richtlijnenboek voor de discipline water: <https://www.lne.be/sites/default/files/atoms/files/Water.pdf>

Zal herzien worden in de loop van 2019-2020!

Tussentijdse richtlijnen op voor het onderzoek naar de effecten op de toestand van waterlichamen:

<http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/publicaties/tussentijdse-richtlijnen-onderzoek-effecten-toestand-waterlichamen>

Milderende maatregelen binnen het MER, met het oog op een verduidelijking en betere doorwerking

ervan: <https://www.lne.be/sites/default/files/atoms/files/Milderende%20maatregelen.pdf>

Stroomgebiedbeheerplannen

Stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021:

<http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2016-2021/Stroomgebiedbeheerplannen-2016-2021>

Achtergronddocumenten:

<http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2016-2021/stroomgebiedbeheerplannen-voor-schelde-en-maas-2016-2021>